

ВИЛЕНСКИЙ ВѢСТНИКЪ KURJER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЬ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Продолжа: Россия. W Wilnie. 10. X прашытка. 12. Pólcroczna. W Wilnie. 5. X прашытка. 6. Kwartalna. W Wilnie. 3. X прашытка. 3 k. 50. Miesięczna. 1. За вѣстникъ до 40 литеръ отсчитывается плата сія k. sr. 17.

Рок 1863.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

СОДЕРЖАНИЕ. Часть неофициальная: Телеграфныя известія о военныхъ дѣйствіяхъ.—Высоч. приказъ.—Производство. Часть неофициальная: Вильно.—Ковно.—Извлеченіе изъ русскихъ газетъ. Иностранныя известія: Общее обозрѣніе.—Италія.—Франція.—Австрія.—Пруссія.—Испанія.—Португалія.—Греція.—Телеграфныя депешы. Литературный отдѣлъ: Окопа въ витеб. губер.—Вобъ-Рокъ—повѣсть Сильсфильда.—Текучія известія.—Обозрѣніе: ученое и всеобщее.—Письмо изъ Лондона.—Смѣсь.—Виленинскій дневникъ.—Объявленія.

ЧАСТЬ НЕОФИЦИАЛЬНАЯ. В И Л Ъ Н О. С Л О В О К Ѣ С О Б Р А Т А М Ѣ, ВОЗВРАЩАЮЩИМСЯ ИЗЪ МЯТЕЖА.

Произнесенное прелатомъ-схоластикомъ Док. Бог. Мамертомъ ГЕРГУТОМЪ въ Виленскомъ кафедральномъ соборѣ Св. Станислава, 13 октября, по случаю приведенія къ присягѣ двухъ ксендзовъ и 20 другихъ лицъ, возвратившихся изъ мятежнскихъ шаекъ.

„Воздадите убо кесарю, кесарю и Божію Божію. (Отъ Мат. XXII, 21.) „Богъ боится, Царя чтите. (1 Петра II, 17.)

Часть Официальная. С. Петербургъ, 15 октября. ТЕЛЕГРАФИЧЕСКОЕ ИЗВѢСТІЕ.

Варшава, 12-го октября. Новороссійскаго драгунскаго полка капит. Шварцъ, съ летучимъ отрядомъ изъ 50 объѣзчиковъ, захватилъ въ Влодавскомъ уѣздѣ 48 мятежниковъ, въ томъ числѣ и бывшаго адъютанта Гарибальди барона де-Бресчемъ-и, предводительствовавшего шаками подъ именемъ Калле; кромѣ того, отрядомъ забрано 4 лица съ винтовками, 700 паръ зимнихъ длинныхъ сапоговъ, болѣе 10-ти лошадей, сѣдла, сабли, около 150 мундировъ и 3.000 галстуковъ.

Свѣты Его Величества генералъ-майоръ князь Витгенштейнъ, съ четырьмя колоннами, осматривъ Гостынинскіе лѣса, захватилъ начальника жандармовъ-вспышекъ гостынинскаго уѣзда Паулинскаго, котораго и повѣсилъ, вмѣстѣ съ 17 другими мятежниками (въ числѣ ихъ, 6 важныхъ агентовъ) въ Гостынинѣ. Пѣшихъ шаекъ нѣтъ. Революціонная организація обихъ уѣздовъ, Влодавскаго и Гостынинскаго, сильно разстроена.

Изъ отряда подполковника Писанко, хорунжий Абрамовъ уничтожилъ въ Серадскомъ уѣздѣ шайку вѣнателей, въ числѣ 23 человекъ. 4 мятежника убито, 19 взяты въ плѣнъ. Отбито 23 ружья и бумаги. (Рус. Инв. N. 225)

Высочайшимъ указомъ, состоявшимся 25 августа сего года, Могилевскій вице-губернаторъ, действительный статскій совѣтникъ БУЦКОВСКОЙ—Всемилодѣйшій назначенъ люблинскимъ гражданскимъ губернаторомъ, а на его мѣсто, могилевскимъ вице-губернаторомъ, ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, въ 6 день сего сентября, Высочайше повелѣть соизволилъ: перемѣстить астраханскаго вице-губернатора, статскаго совѣтника БИПЕНА. (Мог. Губ. Вѣд.)

Постановленіями Виленскаго губернскаго правленія, опредѣлены: отставной подпоручикъ Александръ ЛОГИНОВЪ—старшимъ чиновникомъ особыхъ порученій при начальникѣ губерніи; Б. Дисненскій уѣздный землемеръ коллеж. регистр. Юннъ; Б. Дисненскій уѣздный землемеръ при Омлянской уездной БЛѢДНѢ—штатнымъ землемѣромъ при Омлянской уездной коммисіи; командированный въ распоряженіе напольскаго уѣзда: командировавшийся въ распоряженіе напольскаго уѣзда: писецъ конторы симбирскихъ больницъ авандеръ ЛЕБЕДЕВЪ—перемѣненъ въ штатъ практичнаго уѣздн. секр. Николай ВЕСЕЛОВСКІЙ—опредѣленъ въ штатъ сего правленія; канцелярскій чиновникъ правленія кол. регистр. ВАЛЕНТИНОВИЧЪ уволенъ отъ службы.

Постановленіями Виленскаго губернскаго правленія: б. секретарь тверскаго губ. прав. колл. асс. Дмитрій МѢДНИКОВЪ, опредѣленъ въ штатъ сего правленія. Городовые врачи: Ледскій, колл. асс. Киприанъ ГОРСКІЙ и Дисненскій, колл. асс. Онуфрій ПЕТРАШЕВИЧЪ, уволены 6-го сего сентября отъ службы и на мѣсто перваго изъ нихъ—предѣленъ военнопрактикующій лекаръ Валеръ ЗЕНБЕРЛИНГЪ, а на мѣсто втораго тоже военнопрактикующій лекаръ Гавриилъ ГУТМАНЪ.

ОХОТА И ЗВѢРНЫЕ ПРОМЫСЛЫ ВЪ ВИТЕБСКОЙ ГУБЕРНІИ. (Продолженіе. См. N. 117).

Изъ сообщенныхъ намъ однимъ изъ охотниковъ здѣшней губерніи г. Терлецкимъ свѣдѣній, видно, что въ уѣздахъ суражскомъ и велижскомъ ежегодно убивается среднимъ числомъ по 60 лосей. Справедливость этого показанія подтверждается свѣдѣніями, собранными официально путемъ о количествѣ разныхъ продуктовъ, отправленныхъ въ навигацію 1859 года, по рѣкѣ западной Двинѣ изъ предѣловъ витебской губерніи въ Ригу; въ числѣ сихъ продуктовъ мы находимъ 215 пудовъ лосиныхъ кожъ на сумму 616 рублей и 15 пудовъ роговъ на 20 рублей *).

Обыкновенныя цѣны на лоса, смотря по величинѣ и времени года, отъ 10 до 15 рублей; лосиная невыдѣланная кожа продается отъ 3 до 5 рублей.

Дикая коза (Antilope gaurisarga. L.) постоянно зимаетъ въ казенныхъ дачахъ витебской губерніи весьма незначительное пространство, именно: въ уѣздахъ—городокскомъ, въ казенной Стаецкой дачѣ; въ полоцкомъ—въ Альбрехтовской, Неподовирской и Ситянской дачахъ; въ невельскомъ—въ Ивановской и Колошинской и въ себежскомъ—въ Вербуловской дачѣ. Въ другихъ уѣздахъ ее встрѣчаемъ еще рѣже и то только зимою, а потому область постоянного жительства козы должно ограничить ислеченными дачами. Способы ловли этого животнаго тѣже, какіе употребляются и для другихъ родовъ дичи. Убитая коза обыкновенно продается отъ 1 рубля 50 копѣекъ до 2 рублей. Кожа этого животнаго хотя и употребляется на выдѣлку замши,

но вообще цѣнится мало и постоянныхъ покупателей не имѣетъ.

Выдра (Lutra vulgaris) водится преимущественно въ невельскомъ, себежскомъ, люцинскомъ и рѣжницкомъ уѣздахъ, въ мѣстахъ наибольшаго скопленія озеръ и рѣкъ; впрочемъ, она попадается и въ уѣздахъ суражскомъ, велижскомъ и городокскомъ. Еще недавно и встрѣтилъ въ г. Витебскѣ, на базарный воскресный день, крестьянина изъ городокскаго уѣзда, продаващаго двѣ кожи выдры, имѣвшихъ отъ морды до хвоста по аршинъ съ верхкомъ. Продавецъ спрашивалъ за нихъ послѣднюю цѣну 18 рублей, а еврей-промышленникъ предлагалъ 12. Обыкновенная цѣна кожи выдры 7 руб. Выдры ловятъ въ глубокой осенѣ загородками, сдѣланными изъ сѣтей, поперегъ мелкихъ рѣчекъ, иногда же стрѣляютъ зимою у прорубей.

Барсукъ или языкъ (Meles ursus meles L.), (Meles curopacus) куница (Mustela martes L.) хорекъ или тхо-рекъ (Mustela putorius L.), ласки (Mustela vulgaris L.) и бѣлка (Sciurus vulgaris) встрѣчаются весьма часто во всѣхъ уѣздахъ, въ особенности послѣдніе четыре рода. Кромѣ куницъ и бѣлокъ, которыхъ стрѣляютъ изъ-подъ собаки, или ловятъ въ древесныхъ дуплахъ, для лова остальныхъ употребляютъ или канканы, или же прямо убиваютъ барсуковъ въ гнѣздахъ, а хорьковъ и ласокъ въ хлѣвахъ, амбарахъ и другихъ хозяйственныхъ постройкахъ, куда звѣрки эти любятъ забираться для ловли куръ. Обыкновенныя цѣны на кожи этихъ животныхъ слѣдующія: куныя 2 и 3 рубля, барсука 30—40 копѣекъ, хорька отъ 90 коп. до 1 руб. 10 коп., ласки и бѣлки отъ 3 до 10 коп.

Охотой занимаются лица всѣхъ сословій, но преимущественно крестьяне, для которыхъ занятіе это составляетъ довольно выгодный промыселъ. Изъ собранныхъ нами, частію лично, частію официально путемъ свѣдѣній, видно, что въ казенныхъ лѣсахъ витебской гу-

ТРЕСЦ. Часть урѣдова: Вѣдомости телеграфнаго и дѣланиахъ военныхъ.—Навысшій розказъ.—Міанованіа. Часть неурѣдова: Вильно.—Ковно.—Выятки изъ дѣланиахъ россыскихъ. Вѣдомости заграничныя: Поглядъ ообщій.—Влочы. Франція.—Австрія.—Прусы.—Испанія.—Португалія.—Греція.—Депеше телеграфна. Дѣланиа литеракі: Мысливштво въ губ. витебскій.—Боб-Рокъ—повѣсть Seelsfield.—Вѣдомости бѣжаще.—Прегляды: нау-ковы і всѣхъсторонны.—Listъ в Лондуну.—Разматосіа.—Дзенинкъ вилеński.—Огłoszenia.

Часть Урѣдова. St. Petersburg, 15 października.

W I A D O M O Ś C I T E L E G R A F I C Z N E. W a r s z a w a 1 2 p a ź d z i e r n i k a .

Новороссійскаго полку драгунъ, капитанъ Шварцъ зъ oddziałem lotnym зъ 50 объѣзчиковъ схватилъ въ повіеце влодавскомъ 48 powstańców, въ тѣй числѣ было адъютанта Гарибальдиго барона де-Бресчемъ-и, котораго доводилъ банда подъ названіемъ Caillé. Прѣзъ тего oddziałъ схватилъ 4 pudła зъ гвинтовками, 700 parъ длиныхъ зимовыхъ бутъ, зъ горѣ 10 кони, сідла, шабле, коло 150 mundarów і 3000 halstuchów.

Orszaku Jego Cesarskiej Mości jenerał majorъ ksiażъ Witgenstejnъ зъ czterema kolumnami obejrzawszy gostynińskie lasy, схватилъ naczelnikaъ zaudarmówъ wieszającychъ p-ту gostynińskiego Paulińskiego, котораго тежъ повѣсилъ, разомъ зъ инными 17 powstańcami (въ числѣ ихъ 6 важныхъ агентовъ) въ Гостынинѣ. Пѣсзыхъ bandъ не masz. Rewolucyjna organizacja obudwóchъ powiatówъ wloclawskiego і gostynińskiego silnie jest nadwężona.

Z oddziału podpułkownika Pisancko chorążы Abramowъ zniósłъ в sieradzkimъ powiecie bandę wieszającychъ зъ 23 ludzi, 4 powstańcówъ zabito, 19 wzięто в niewolę, odebrano *3 fuzje і papiery. (Inw. ross.)

Навысшымъ рказемъ зъ д. 25 септерня бѣж. року, mohyльскимъ wice-gubernatorъ, rzeczywisty radca stanu BUCKOWSKOJ, Najmilsosіciетъ został mianowany lubelskimъ gubernatoremъ cywilnymъ, а на jego mѣjsce, mohyльскимъ wice-gubernatoremъ, CESARZъ JEJEGO MOŚCъ dnia 6-go przeszlego wrzesnia Najwyżejъ rozkazaeъ raczylъ przeni-sіcъ astrachańskiego wice-gubernatora, radcę stanu BIPPENA. (Moh. G. W.)

Przezъ postanowienia wileńskiego rządu gubernajnego: dymiss. podporucznikъ Aleksanderъ LOGINOW, mianowanyъ zostalъ starszymъ urzędnikiemъ do szeregówъchenъ polecenъ przy p. naxelnicъ gubernji; b. dzielnicki powiatowy geometra reg. kol. BOBYLEWъ etatowymъ geometrą przy osmiadzielnickъ powiatowy weryfikacyjnejъ komisji; delegowany въ rozporządzenie p. nac.ъ gub. sekr. gub. TROICKI, assessoremъ lądskiegъ sądu powiatowego; buralista katoru simbirskichъ szpitalnychъ zakładówъ LEBIEDIEWъ, zaliczony do etatu tegożъ sądu; gub. Mikołajъ WESIEŁOWSKI, zaliczony do etatu tegożъ sądu; buralista rządu, reg. kol. WALENTYNOWICZъ uwolniony отъ służby.

Przezъ postanowienia wileńskiego rządu gubernajnego, b. sekretarzъ twerskiego rządu gubernajnego, ass. koll. Dymitrъ MIEDNIKOW, zaliczonyъ zostalъ do etatu tegożъ rządu.

Leżarkę mѣjsce: lidzi ass. kol. Cyprjanъ GORSKI і dzielnicki ass. kol. Gaudryъ PIETRASZEWICZъ zostali uwolnieni зъ mѣjsca wrzesnia отъ służby і на mѣjsceъ pierwszego зъ nichъ mianowanyъ zostalъ wolno praktykujący lekarzъ Wolfъ ZEBBERLINGъ а на mѣjsceъ drugiego—wolno praktykujący Gabrielъ GUTMAN.

берни охотится 710 лицъ, въ числѣ ихъ не болѣе 50 чиновниковъ, дворянъ, мѣщанъ и вообще вольныхъ жителей казенныхъ имѣній, затѣмъ, всѣ остальные—крестьяне, лѣсная стража и отставные солдаты.

Отношеніе числа охотниковъ къ массѣ народонаселенія казенныхъ имѣній и къ пространству лѣсовъ вѣдомства государственныхъ имуществъ, по каждому уѣзду особо, выражается слѣдующими данными:

Table with columns: НАЗВАНІЕ УѢЗДОВЪ, Число дущъ мужского пола въ казенныхъ имѣніяхъ, Число охотниковъ, На окол. дущъ по одному охотнику приходится дѣтокъ, Пространство лѣвъ, подѣляемыхъ на отдѣльныя мѣстности по числу дущъ мужского пола въ казенныхъ имѣніяхъ, На окол. дущъ по одному охотнику приходится дѣтокъ.

Изъ таблицы этой видно: 1-е, что самое значительное число охотниковъ приходится въ городокскій уѣздъ, въ которомъ, кромѣ динабургскаго, наиболѣе жителей, а кромѣ полоцкаго—наиболѣе лѣсовъ; затѣмъ въ нисходящемъ, по числу

* Числа, выражающія величину народонаселенія и пространства лѣсовъ по уѣздамъ, заимствованы изъ статистическаго описанія витебской губерніи въ вѣдомствѣ А. Семеновскаго. Для округленія числа 4 и 6 грамъ, незначительныя дроби отброшены.

CHĘŚC NIEURZĘDOWA W I L N O .

Przemowa do powracających z buntu spółbraci.

Powiedziana przezъ pralata scholastyka dok. s. teol. Mamerta Herburtę, в вилеńскимъ kościele katedralnymъ s. Stanisława 13 października, зъ powoduъ doprowadzenia до przysięgi двохъ księży і 20 innychъ osób, które wrócili зъ bandъ powstańczychъ.

„Oddajcie co jestъ cesarskiego—cesarzowi, а co boskiego, Bogu. (Math. XXII, 21.) „Boga боіе się, а królaъ szanujcie. (1 Pet. II, 17)

Oto są dwa główne punkta chrześcijańskiej moralności в towarzyskichъ s'osunkachъ зъ drugimi! Oto dwa węgielne kamienie kościoła Chrystusowego на tymъ swiecie budowy ziemię зъ niebemъ łączące, зъ którychъ pierwszy wskazałъ wyrokiemъ, а drugiъ zastępcę jego, klucznikъ niebieski, widoma głowa gościola Piotrъ święty podał до zachowania! Gdyżъ jakъ Stworca najwyższy wedługъ pownejъ miary, liczby і wagiъ cały tenъ swiatъ зъ niczestwa wyprowadziłъ і niezmiennie до utrzymania onegoъ prawaъ przepisałъ, takъ podobnie до porządnegoъ ludzkiejъ społeczności istnienia, swojejъ boskiejъ powagiъ wyższymъ і niższymъ zwierzchnikomъ до władania drugimiъ udzieliłъ. А jakъ każdyъ człowiekъ зъ dwóchъ wealeъ różnychъ istotъ в jednoъ złączonychъ, t. j. dushi і ciałaъ się składa, takъ teжъ і dwieъ oddzielneъ władze, duchowna і świecka, до należыtegoъ zarząduъ ludziъ odъ Bogaъ są postanowione і sobieъ nawzajemъ ко polepszeniuъ ichъ bytuъ pomagaćъ powinny. Przetóżъ imъ mocniejsząъ kto milsosіcъ і bojaźńъ ku Boguъ zachowuje, tѣmъ większąъ względemъ obuъ zwierzchnosіciъ odъ niegoъ postanowionychъ znaъ chęść і posłuszeństwo: „Bogaъ боіе się, Królaъ czcicie (1 Piot. 2 w. 17), бо sięъ właśnie по tychъ dwóchъ cechachъ prawowierńы і sumiennyъ chrześcijaninъ, zewnątrzъ nawetъ, najjaśnieј mоżeъ poznawać. Mędrzecъ Pańskiъ powiada: „Królъ mądryъ jestъ ugrunтовaniemъ ludu.“ (Mądr. VI 6.) а Chrystusъ dodaje: „Krolowieъ narodówъ panująъ nadъ nimi, а którzyъ nadъ nimiъ władzęъ mają, zowiąъ sięъ dobrodziejami.“ (Euk. 22 r. 25). Więcъ pierwsząъ cnotą і przymiotemъ dobregoъ katolikaъ jestъ pokornaъ uległośćъ tymъżъ zwierzchnikomъ, stosownie до ichъ właściwychъ przedmiotówъ і wierneъ onymъ posłuszeństwo: которыхъъ pierwszyъ nasiъ przodkowieъ chrześcijanie до apostolskichъ czasówъ przezъ trzyъ wiekiъ najświetniejszeъ namъ wzoryъ zostawili: glyъ ciągleъ będąъ traceniъ за świętąъ religję, nieъ przestawaliъ bynajmniejъ oddawaćъ podatkówъ і wszelkieъ spełniaćъ krajoweъ powinności, bezъ żadnegoъ sprzeciwieniaъ, żeъ samiъ poganieъ dziwiliъ sięъ ichъ pokorzeъ і stałościъ umysłu.

Nigdy, ażъ dotądъ prawowierniъ katolicy, znającyъ swojejъ wiaryъ naukę, і sumiennieъ jąъ zachowujący, przeciwkoъ prawejъ władzy, krajemъ rządzącej, żadnegoъ zgolaъ buntuъ wszczynaćъ niemogą, zachowującъ pokójъ і cierpliwośćъ niezwyčajną: przezъ pamięćъ на oweъ Zbawcyъ swegoъ słowaъ zbawienne: „Uczcieъ sięъ odepnie, jestъ imъ cichy, і pokorneъ serca, а najdziejcieъ odpoczynekъ duszomъ waszymъ. (Mat. XI r. 29.) Wъ cierpliwościъ waszejъ otrzymacieъ duszeъ wasze. (Euk. 21 w. 19). Błogosławieniъ cisy; albowiemъ oniъ posiadająъ ziemię.“ (Mat. 5 r. 5.) Leczъ tylkoъ skazanieъ serca і umysłów, зъ przewrotnychъ naukъ, zgorzsnę і nadużyteъ rozumъ przeszlegoъ wieku, błędnikówъ podъ hasłemъ filozofji, fałszywyъ sięъ w o b o d y, liberalności, wszczehładztwaъ ludówъ і t. p. przeciwnychъ religjiъ świętejъ а tѣmъ samemъ і najpożądniejszemuъ narodowiъ pokojowiъ niezyczliwej, wzbudzaъ krnąbrnośćъ і niechęćъ kuъ tronowiъ władzącymъ і doъ krwawychъ zaburzeńъ в domowychъ pomiędzyъ braciąъ wojnachъ rozpaczliwieъ prowadziłъ. Coъ wszystkoъ świętyъ naszъ kościół

охотниковъ, порядкѣ слѣдуютъ уѣзды: полоцкій, невельскій, себежскій, динабургскій, велижскій, витебскій, суражскій, рѣжницкій, люцинскій, драженскій и лелельскій.

2-е. Сравнивая число охотниковъ съ числомъ жителей мужскаго пола, находимъ, что болѣе всего охотниковъ въ велижскомъ уѣздѣ, гдѣ одинъ охотникъ приходится на 523 человека, затѣмъ въ нисходящемъ порядкѣ слѣдуютъ уѣзды: невельскій, полоцкій, себежскій, городокскій, витебскій, суражскій, драженскій, рѣжницкій, динабургскій и наконецъ лелельскій, въ которомъ охотникъ приходится лишь на 496 человекъ. Въ общей же сложности, по губерніи, почти каждыя 100 человекъ дають по охотнику.

Столь рѣзкая несообразность числа охотниковъ съ числомъ жителей разныхъ уѣздовъ губерніи происходитъ отъ многихъ причинъ, но, очевидно, что въ тѣхъ уѣздахъ, гдѣ болѣе дичи, тамъ болѣе и охотниковъ. Можно также замѣтить, что въ уѣздахъ, населенныхъ по преимуществу латышами, именно: люцинскій, рѣжницкій, динабургскій и частію драженскій,—охотниковъ, сравнительно, гораздоъ менѣе, чѣмъ въ остальныхъ уѣздахъ губерніи, въ коихъ преобладаетъ русское, болѣе воинственное племя.

3-е. При сравненіи числа охотниковъ съ пространствомъ лѣсовъ, оказывается, что на каждыя охотника наименьшая площадь лѣса приходится въ городокскомъ уѣздѣ, именно—по 327 десятинъ, а наибольшая, или 2,763 десятинъ,—въ люцинскомъ уѣздѣ. Затѣмъ, судя по величинѣ лѣсной площади, на которую приходится по одному охотнику, въ восходящемъ порядкѣ, послѣ городокскаго уѣзда, слѣдуютъ: витебскій и невельскій, велижскій, динабургскій, полоцкій, рѣжницкій, суражскій и лелельскій. Вообще же по губерніи одинъ охотникъ едва приходится на 525 десятинъ, или пять съ четвертью квадратныхъ верстъ. (Окончаніе впрѣдъ).

космополитизма и т. п.—противныя святой вѣрѣ и вѣстѣ съ тѣмъ спокойствіемъ народовъ, возбуждаютъ строптивость и отрращение къ властвующему престолу и приводятъ къ оглашнымъ кровавымъ волнениямъ въ домашнихъ междуособныхъ войнахъ. Все это отрращается священною нашею церковью, которая не предложа слѣдствію апостолу кому учению: „Повишуйтеся во всемъ страху владыкамъ, не только благимъ, и добрымъ, и стропивымъ: се бо есть угодно предъ Богомъ (I Петр. 2). Поэтому-то сколько велико было огорченіе наше по случаю тяжкаго заблужденія, особенно вашего. Духовные отцы — путешители на пути спасенія, столько же теперь, возлюбленные братья, привода васъ въ возбужденію притиски на вѣрность въ пресвѣтѣйшему нашему ГОСУДАРЮ, — радуясь насъ благодарное ваше возвращеніе для признанія законной власти; ибо мы можемъ теперь быть увѣрены, что, убѣдившись какъ собственными, такъ и вашихъ злополучныхъ товарищей несчастіями, до какихъ ужасныхъ послѣдствій доводитъ дерзновенное неовинованіе законнымъ властямъ, и какъ видимо кардетъ Господь возмутителей, вы будете стараться словомъ и дѣломъ выслушать вырешенному вашему попенченію народу, пришедшій выше основныи истины страха Божія съ любовью святой вѣры и преданности, совершенно по духу католическаго ученія, нашему ГОСУДАРЮ, какъ и мѣстнику Господа Бога въ управленіи нашимъ отечествомъ; сообразно, выказанный вами передъ народомъ, вознаградите дѣйствіями достойными вашего званія и положенія. Не переставайте убѣждать народъ о предъ гордости и неуваженіи властей; ибо изъ этого всѣхъ вытекаютъ великое зло въ этомъ мірѣ, гибель людей, какъ изъ студеца безднныя, о котромъ упоминается въ Апокалипсисѣ Св. Іоанна (Гл. 9). „Да тихое и безмятежное житье поживемъ, во всякомъ благочестіи.“ (Тимот. 2 ст. 2). И мѣри Божій превосходяй всякъ умъ, да собудетъ сердца ваша, и разумѣнія ваша о Христѣ Исусѣ (Филип. 4 ст. 7) Бога бойтесь, Царя чтите.“

К О В Н О .

29 сентября, въ мѣстномъ Р. К. костелѣ въ присутствіи г. начальника губерніи, а также состоящаго при г. генералъ-губернаторѣ, камергера дѣл. ст. оуб. Булгачева и при большомъ степеніи народа, 24 человека, возвратившіяся изъ мятежническихъ шаекъ, исполнили очистительную присягу. Пресвѣщенный Волочевскій, епископъ Самогитскій, совершавшій въ этотъ день миропомазаніе, произнесъ двѣ назидательныя проповѣди, одну на Польское, а другую на Жмудское языкахъ. Содержаніе проповѣдей вышло съ отвѣтственностью современнымъ обстоятельствомъ: пресвѣщенный епископъ торжественно порицалъ всякія дѣйствія, способствующія анархіи и мятежу, выслушалъ воспользоваться неограниченнымъ милосердіемъ ГОСУДАРЯ, оставлять мятежническія шайки и являться съ повинною къ властямъ, поучалъ быть вѣрными и преданными законному правительству. Говорятъ, епископъ Волочевскій намѣренъ поѣхать въ города и значительнѣйшіе приходы своей епархіи, и въездъ подобными проповѣдями содѣйствовать стою уснѣшно совершающемуся уже умиротворенію края.

Изъ Поневѣжскаго уѣзда пишутъ въ Р. Инв. отъ 24 сентября: Теперь дѣло видимо идетъ къ развязкѣ, все здѣсь происходящее, бесспорно убѣждаетъ, что теперь настаетъ послѣдній конуляси мятежа. Главныхъ предводителей парій здѣсь уже нѣтъ. Яблоновскій ухаживаетъ въ Царьскъ вскорѣ послѣ дѣла подъ Кейданами, распустивъ свою шапку. Онъ сказалъ своимъ сподвижникамъ, что ѣдетъ во Францію, чтобы узвать съѣсть хотя какаю нибудь надежду на французскую помощь, и пріѣдетъ назадъ, если еще не все потеряно; въ такомъ случаѣ пусть соберутся подѣ Новое-Мѣсто; невѣроятное что будетъ обманывать, что дѣло совершенно проиграно, и что нужно заботиться только о личной своей безопасности. Зтерскій, котораго повстанцы знали шефомъ или воеводою, бывший начальникомъ штаба у Сраковскаго, а потомъ дѣйствовавшій вмѣстѣ съ Макевичемъ, также ухаживалъ недавно въ Варшаву. О Гроссѣ, имѣвшемъ въ концѣ мая въ Тельшевскомъ уѣздѣ банду въ 600 человекъ, очень давно уже ничего не слышно; онъ замѣтителемъ тѣмъ, что составляя кадръ прочихъ бандъ, умѣлъ избѣгнуть всякихъ встрѣчъ съ нашими войсками. Станевичъ, котораго шапка была чистымъ произведеніемъ жмудскихъ пановъ, кажется такъ какъ еще между Шадовомъ и Поневѣжемъ, съ шапкою человекъ въ 20. Болдановичъ, отставной роткеръ, помѣщикъ, именовавшій себя Нечумъ, арестованъ недавно близъ Куршана, въ банѣ; онъ далъ своимъ сотоварищамъ по 5 рублей, распустилъ ихъ и хотѣлъ пробраться за границу. Такъ какъ шапка его заималась въшаиномъ, то уничтоженіе ея особенно важно; сидѣть теперь въ тюрьмѣ, въ Шавахъ, онъ утѣряетъ, что не только не бѣжалъ, но хотѣлъ повѣсить Квятковскаго, злодѣйствоваемаго его именемъ. Въ Зеленикѣ рыскаютъ, преслѣдуемые нашими отрядами, Людевичъ и Макевичъ. Послѣдній, какъ извѣстно, имѣлъ въ концѣ апрѣля около 2.000 человекъ; 25-го мая подѣ Цытованами у него, по показанію павныхъ, было 1.300 чел., а 12 іюня подѣ Мондидовымъ банда эта была въ числѣ отъ 800—900. Послѣ этого дѣла, партія Макевича не существовала болѣе 1½ мѣсяца; онъ самъ такъ то скрывался. Въ августѣ появились вновь; теперь банда его—обломокъ тѣхъ полчищъ, можно сказать, какими командовалъ онъ прежде.

Здѣсь, въ нашихъ мѣстахъ, заявилъ 16-го числа о своемъ существованіи какой-то Кветко, именующій себя гонимымъ кавалеріи; у него, говорятъ, до 100 всадниковъ. Цѣлая ночь въ деревню Ютайцѣ, въ 8 верстахъ отъ Рамонда, партія его фуражировала тамъ до утра, раставивъ шкеты свои такъ, что ни одинъ изъ крестьянъ не могъ дать намъ знать о ихъ появленіи. Утромъ староста прибѣжалъ къ намъ объявить объ этомъ, и принесъ съ собою слѣдующую записку съ повстанцевъ, на польскомъ языкѣ: „Изъ деревни Ютайца ѣдетъ въ обозъ (вагонъ) народу зоройнаго (вооруженнаго) изъ провинціи и одеждъ то, что намъ понравилось, безъ дозволенія здѣшнихъ хозяевъ, и даже при сопротивленіи противниковъ нашей отчины, старосты и десяткаго, за что они и были наказаны, старосты и десяткаго, которые намъ сопротивляются.“ Тоже будетъ и въ томъ, которые намъ сопротивляются.“

Поручикъ кавалеріи Кветко, хотя поздно уведомленныи обо всемъ этомъ, отрядъ свои тѣмъ же мѣсяцъ выступилъ на поискъ: намъ удалось оди ко выгнать этихъ молочковъ на другой отрядъ, дѣйствовавшій со стороны м. Поири, и они разогнали ихъ. Извѣстно, что болшая часть предводителей шаекъ на Жмуди и Литвѣ являлась не подѣ своими собственными, а подѣ вымышленными именами, и многие изъ нихъ сумѣли такъ скрывать свое настоящее званіе, что оно ствало тайной даже для подчиненныхъ имъ повстанцевъ. Такъ Долгого, разбитый подѣ Берками генераломъ Ганецкимъ, оказался Сраковскимъ, а на-

чалникъ штаба его, все время деботировалъ подѣ именемъ Зтерскаго; я слышалъ на дняхъ, что это никто Другой, какъ Ласковскій, артиллерійскій офицеръ. Припоминая теперь, что въ числѣ бумагъ, отбитыхъ нами при Мондидовѣ, я нашелъ орденъ св. Анны 3-й степени и св. Станислава 2-й степени, оба ордена съ мечами, которые вмѣстѣ съ медалью за защиту Севастополя были завернуты въ отпускомъ билетѣ на 28 дней на имя артиллерійскаго штабсъ-капитана Ласковскаго, я прихожу къ убѣжденію, что воевода Зтерскій дѣйствительно есть бывший офицеръ Ласковскій. Какъ могъ человекъ, участвовавшій съ русскою арміею въ безсмертной оборонѣ Севастополя, начальствовать бандою оборванныхъ, причущихся по литовскимъ трущобамъ повстанцевъ, это можетъ объяснить развѣ только характеръ нынѣшняго мятежа, которму предшествовало какое-то отуманеніе, опьяненіе самыхъ свѣдлыхъ головъ польскаго народа.

Загадочная личность Яблоновскаго, въ дѣйствительности котораго болѣе другихъ было порядки и послѣдствійности, долго возбуждала интересъ даже у насъ, офицеровъ, и до сихъ поръ никто опредѣлительно не могъ сказать, кто онъ такой? Многие говорили, что онъ не полякъ, а какой-то знатный иностранецъ; другіе называли его даже по имени, итальянскимъ графомъ Буссе. Вчера одинъ полякъ, помѣщикъ, ухаживалъ меня, что онъ лично зналъ Яблоновскаго въ 1861 году, и что это Дуэскій, отставной еще до Крымской войны офицеръ, кончившій курсъ по медицинскому факультету въ московскомъ университетѣ, со степенію доктора. (С. П. N. 218)

Варшава, 7-го октября. Корреспондентъ газеты „Голосъ“ пишетъ между прочимъ: Съ завтрашняго дня въ магистратъ начнется приемъ контрибуціи и другихъ податей. Намѣреніе злоумышленниковъ съжесть все дѣла не увѣчалось успѣхомъ.

Сегодня утромъ, въ 10 часовъ, на гласисѣ цитадели, повѣсили двухъ преступниковъ: чиновника здѣшняго почтамта—Сельванскаго, бывшего секретаремъ жонда и занимавшагося пересылкою оружія, и мѣщанина—Цайса, жандарма-вѣшателя.

Казни Свѣжскаго не ожидали. Всѣ почтовые чиновники пришли въ отчаяніе; но урокъ для нихъ хорошій. Ссыла въ Сибирь, изъ которой возвратили столько, въ теченіе послѣднихъ мѣсяцевъ 1862 года, никто не страшится; и тамъ живутъ люди. Смертная казнь—дѣло другое. До сихъ поръ въ Варшавѣ казнили исключительно мѣщанинъ. Марчевскій, бывший начальникъ города, занимавшій мѣсто главнаго инженера желѣзныхъ дорогъ; Шварцъ, несомнѣнно, членъ центрального комитета и дѣятельный пропагандистъ мятежа; Рогинскій, начальникъ банды, членъ комитета и убійца несчастнаго чиновника канцеляріи намѣстника Черкасова, наказаны: ихъ сослали въ Сибирь. Эти примѣры давали городу надежду, что все ограничится чернымъ людомъ, который и былъ высылаемъ жондомъ для убійствъ. Я слышалъ, что почтамтъ составлялъ депутацію, чтобы просить графа Берга о помилованіи Свѣжскаго; но депутація никакой не было. (Рус. Инв.)

Въ Рус. Инв. пишутъ изъ Варшавы:

Съ наступленіемъ темныхъ ночей полицейскіе выхаживаютъ „на стойку“ съ заряженными ружьями и располагаются по два и по три человека такимъ образомъ, чтобы помогать другъ другу, въ случаѣ надобности. При всемъ усердіи некоторыхъ изъ служащихъ въ полиціи, въ дѣйствіяхъ ея недостаетъ единства, по весьма понятнымъ причинамъ. Вотъ и вчера, Другая улица опять служила позорищемъ покушенія къ убійству, а полиція не отличилась! Замѣчательно, что нижніе чины варшавскаго арсенала, находящіеся на Другой, еще съ утра говорили между собою, что жондомъ въ тотъ день было запрещено ходить по этой улицѣ, и потому нужно ожидать какого нибудь скандала.

Пока этотъ слухъ дошелъ куда слѣдуетъ, кровавая драма уснѣла разыграться. Въ 4½ часа по полудни, убійца началъ на началнаго отдѣленія магистрата—Домбровскаго, и нанесъ ему 4 удара кинжаломъ въ затылокъ. Послѣ перваго удара Домбровскій, не успѣвъ вскрикнуть, потерялъ сознание и потомъ, очнувшись, увидѣлъ какого-то человека, бѣжавшаго на Бѣлянскую улицу.

По слухамъ, Домбровскій былъ приговоренъ къ смерти за то, что, вопреки приказанію жонда, принялъ предлагаемое ему мѣсто въ магистратѣ.

Раны Домбровскаго не опасны, если только кинжалъ, котормъ онъ пораженъ,—не былъ отравленъ. (Р. Инв. N. 223.)

Въ частной корреспонденціи Русскаго Инвалида изъ Варшавы 9/10 октября пишутъ:

Вчера вечеромъ, около 7 часовъ, когда совѣмъ стемнѣло; одинъ изъ солдатъ л.-гв. Литовскаго полка, изъ роты, расположенныхъ въ домѣ Замойскаго, вышелъ съ чайникомъ и пройдя черезъ Колерникову площадь, подвернул мимо полицейской будки на Александрію, чтобы въ ближайшей лавочкѣ купить на грошь горячей воды и напиться чаю. Едва онъ поравнялся съ угломъ дома Кораса, какъ на него напали 3 жандарма-вѣшателя и нанесли ему три раны въ затылокъ. Солдатъ растерялся и, повернувшись назадъ, бросился бѣжать, при томъ получивъ еще двѣ раны: одну—въ правое бедро, а другую въ голову, около виска.— Между тѣмъ злодѣи, опасаясь быть схваченными, бросились бѣжать въ разныя стороны; одинъ изъ нихъ наткнулся на ревизоваго дозорца, который схватилъ его и, не смотря на рану, полученную въ правую щеку, сбилъ неголая съ ногъ и старался его обезоружить,—привывая на помощь. Шикто изъ собравшейся толпы и не думалъ помогать дозорцу; напротивъ, всѣ смотрѣли хладнокровно на эту борьбу, во время которой дозорецъ получилъ вторую рану въ шею и упалъ замертво на мостовую, а убійца спокойно прошелъ черезъ толпу и скрылся! Мало того, полицейскій изъ полянковъ, стоявшій на углу, услышавъ крики, вмѣсто того, чтобы идти на помощь, поторопился забраться и запереться въ своей будкѣ! Наканунѣ, этотъ блюститель порядка былъ замѣненъ полицейскимъ офицеромъ—въ приятельской бесѣдѣ съ нѣсколькими оборванцами, при чемъ вся компанія, со включеніемъ храбраго полицейскаго,—была въ „веселомъ расположеніи духа.“

Адъюнктъ X циркула, въ котормъ было это происшествіе, извѣстный по своимъ продѣлкамъ, Новицкій, получивъ обо всемъ свѣдѣнія, не далъ о томъ знать ни полиціймейстеру, ни офицерамъ, бывшимъ на своихъ квартирахъ въ циркулѣ, такъ что, въ первыя минуты, прибѣжали только карательные солдаты, котормыи некому было распорядиться, а за тѣмъ уже начались аресты. Лавочникъ, противъ дверей котораго все происходило, на вопросъ: почему онъ не помогъ дозорцу, а спокойно стоялъ у дверей? отвѣчалъ, что онъ былъ одинъ, только въ лавкѣ, по этому не могъ ее оставить. Замѣчательно, что онъ говоритъ это такимъ тономъ, какъ будто онъ и въ самомъ дѣлѣ правъ! (Рус. Инв.)

потѣпа, трzymając się ściśle apostołskiej nauki: „Bądźcie poddani panomъ we wszystkichъ бојахъ, нѣтыко добрымъ і skromnymъ, але też і przykrымъ. (I Piot. 2 w. 18). Bo to jest łaska u Boga. (I Piot. 2 w. 20). Ołoż i my teraz bracia kochani, przyjmującъ was do ponownego przyznania wierności Najjaśniejszemu naszemu Monarsze, dleśmy się smucili zъ waszego takъ ciężkiego zbłąkania, zwłaszcza was kapłani, przewodzący zbawieniu, takъ nasъ wszystkichъ dziś pociesza po tylu jużъ utrapieniachъ, takъ sumieniny wa-z powrótъ do uznania prawejъ władzy, poślesza, iż możemy odgadъ być pewni, że doznawszy nieszczęśliwie na sobie і другихъ do jakъ str zliwiej ostateczności zuchwalstwo przeciwko rządомъ krajowymъ prowadzi і jakъ widoczna karę Boga ściga na buntowników, będziecie się najgorliwiej starali, słowem і przykłademъ ludowi wamъ powierzonemu wrazać owe zasadnicze prawdy бојаżни B żej zъ miłością wiarę świętą і wiernością prawdziwie w duchu katolickimъ naszemu Monarsze, jako zastępcę Boga w zarządzie nasъ а ojczyznę; wynagradzającъ dane ludowi zgorzelenie godnemi waszego stanu і powołania postępkami. Ni przestawajcie ichъ przekonywać о skodliwości pchy і lekceważeniu zъ wierzchników, od której wszystko złe na świecie і zъguba ludzi jakъ zъ owęj studni przepaści w Objawieniu św. Jana (roz. 9) wytryska.“ Abyśmy cichy і spokojny żywotъ wiedli, we wszelkiejъ бојаżни (I Tim. 2 w. 2). A pokójъ боży, który przewyższa wszelkiъ zъmysłъ, niechaj strzeże sercъ waszychъ, і myśli waszychъ w Chrystusie Jezusie (Philip IV. 7). Boga бойcie się, а Króla czcicie „Amen.“

Слово къ Свѣжскому
Варшава 18 октября
K O W N O .

Дня 29 września, в тугежымъ Р. К. коściele, в obec p. naczelnika gubernji, tudzież zostającęgoprzy panu jenerał-gubernatorze, szambelanа, rzeczа. radcy stanu Бу і y-c z e w a і w obec wielkiego zgroма dnia ludu, 24 ludzi, którzy powrócili zъ band powstanczych, wykonali przysięgę oczyszczającą. Jego ekszellenca Wolonczewski, biskup żmudzki, który w ten dzień bierzmował, miał zъ tej okazji dwie mowy nаuczające, jedną wъ języku polskimъ, а drugą pod żmudzki. Treść mowъ, zupełnie odpowiadała współczesnymъ okolicznościomъ: biskup uroczyście naganiałъ wszelkie działania pobudzające do aparchji і powstania, żаdziałъ zъ nieograniczonego miłosierdzia CESARZA, poruczącъ bandy powstancze і stawicъ się zъ skruchą przedъ władzami; nauczałъ być wiernymi і przychylnymi prawemu rządowi. Powiadającъ, że biskup Wolonczewski ma zamiarъ zwiedzić wszystkie miasta і znaczniejsze parafje swej diecezji і wszędzie kazaniaми swemi dopomagać, takъ pomysłnie dokonywającemu się usmierzaniu kraju.

Zъ поневѣжскаго powiatu piszą do „Ros. Іав.“ zъ d. 24 września: „Terazъ rzeczy widocznie mają się ku rozwiązaniu: wszystko co się tu dzieje bezъ zaprzeczenia przekonują, że jużъ nastąpi ostatnie konwulsje powstania. Głównychъ dowódcówъ partijъ jużъ tu niema zъ. Jabłonowski odjechał do Paryża zaraz po rozprawie podъ Kiejdanami, rozpuszczivszy swoja bandę. Powiedziano о do swychъ товарищовъ, że jedzie do Francji dowiedzieć się, czy jestъ choćъ najmniejsza nadzieja на pomocъ francuzką, і że wróci do nichъ wъ takimъ razie kiedy jeszcze nie wszystko stracone; і wówczas ni-chъ się zbiorą podъ Nowemъ Miastemъ. Nieprzybycie jego będzie znakiemъ, że sprawa jestъ straconą і że trzeba będzie się starać każdemu о swe osobiste bezpieczeństwo. Zgierski, który byłъ powstancemъ nazywani szefemъ lub wojewodą, і który byłъ naczelnikiemъ sztabu u Sierakowskiego, і który potemъ działałъ wspólnie zъ Mackiewiczemъ, także odjechał niedawno do Warszawy. O Grossie, który wъ końcu maja miałъ wъ Telszewskimъ powiecie bandę zъ 600, oddawna jużъ nic niesłychać; onъ jestъ godnymъ uwagi dla tego, że składającъ kadry innychъ bandъ umiałъ uniknąćъ wszelkichъ potyczekъ zъ naszymi wojskami. Staniewicz, którego banda była czystymъ skutkiemъ zabiegówъ żmudzkichъ panówъ, zdaje się wala się jeszcze między Szadowemъ і Pоневѣжемъ, zъ bandą zъ 20 ludzi. Bohdanowicz, dywisionowany junkier, obywatel, który mianował się Nieczują, арестованы niedawno koło Kurszanъ wъ fałsi. Onъ dałъ swymъ товарищомъ по 5 rub., rozpuściłъ ichъ і chciałъ się przemknąć за границу. Ponieważъ banda jego trudniła się wieszaniemъ, więc zъniesienie onъ jestъ bardzo znaczącemъ: siedzącъ terazъ wъ turmie wъ Szawahъ, onъ zapewnia, że nietylko samъ nie wieszалъ, leczъ chciałъ nawetъ powiesićъ Kwiatkowskiego, który zъnеałъ się podъ jego imieniemъ. Wъ Zielonce jeszcze krąży ścigani przezъ nasze oddziały Ludkiewiczъ і Mackiewiczъ. Ostatni jakъ wiadomo miałъ wъ końcu kwietnia zъ 2000 ludzi; 25 maja podъ Cytowanami było u niego wedługъ słówъ jeńcówъ 1300 ludzi, а 12 czerwca podъ Montwidowemъ banda ta miała odъ 800—900. Po tejъ potyczce partia Mackiewicza nieistniała zъ 1½ mісяca; onъ samъ gdzieś się ukrył. Wъ sierpniu znowu się ukazał; terazъ banda jego— są to tylko okruszyny tychъ zbiorowiskъ, kotormi onъ wrpzdóy dowodził.“

Tu wъ naszychъ stronachъ ukazałъ się koło 16 t. m. jakiśъ Kwetko mianujący się porucznikiemъ kawalerji; ma onъ, powiadają zъ 100 jeźdźcówъ. Przybywszy wъ nocъ do wsi Jotajcie 8 wiorst od Remigoty, partia jego popasywała tamъ aż do rana, rozstawivszy swe pikety takъ, iż żaden zъ włościanъ nie mógłъ namъ oznajmić о nichъ. Zъ rana staro-ta przybiegli do насъ zъ oznajmieniemъ і przywołali zъ sobąъ następującą kartę odъ powstancówъ wъ języku polskimъ: „Zъ wsi Jotajcie zabrano do obozu ludzi zbrojnychъ і prowizji orazъ odzienia tyle, ile się namъ podobало, bezъ zezwolenia tutejszychъ gospodarzy, а nawetъ przy sprzeciwieniu przeciwnikówъ naszejъ ojczyzny, starostы і dziesiątka, за co teżъ zostali ukarani.“ Tożъ samo spotka і wszystkichъ, którzy się namъ sprzeciwiają.“

„Porucznikъ jazdy Kwetko.“

Choćъ późno о tѣmъ zъwiadowiony, oddziałъ naszъ nie mnięjъ ruszyłъ na poszukiwania; udalo się namъ jednakъ wypędzić tychъ zuchówъ на drugi oddziałъ, działający odъ strony m. Pogiry і tenъ ichъ rozpedził.

Wiadomo, że większa częśćъ dowódcówъ bandъ на Litwie і Żmudzi przyjmowali obecъ zъmysłone nazwiska а wielu zъ nichъ takъ potrafilo ukryć swe nazwiska, że te nawetъ zostały tajemnicą dla podwładnychъ imъ powstancówъ. Takъ Sierakowski, rozbity podъ Brzami przezъ jenerała Ganeckiego, przyjąłъ nazwisko Dolęgi, а naczelnikъ jego sztabu przezъ cały czasъ debutowałъ podъ imieniemъ Zgierskiego, który jakъ dowiedziałemъ się jestъ rzeczywiście Łaskowskimъ oficeremъ artylerji. Przypominającъ te-

razъ, że wъ liczbie papierówъ, odбитыхъ przezъ насъ podъ Montwidowemъ, znalazłemъ orderъ św. Anny 3 kl. і św. Stanisława 2 kl., obadwa orderы zъ mieczami, które razemъ zъ medalemъ za obronę Sewastopola zawinięte były wъ biletъ urlopowy на 28 dni на imię szt.-kapit. artylerji Łaskowskiego, przychodzę do tego przekonania, że wъjewoda Zgierski rzeczywiście jestъ byłymъ oficeremъ Łaskowskimъ. Jakъ mógłъ człowiekъ, znajdujący się zъ rosyjską armiją wъ niemiernitelnejъ obronie Sewastopola pzewodniczyćъ bandzie odбитыхъ, chowającychъ się po litewskichъ ostęпахъ powstancówъ, to może tylko wyjaśnić charakterъ powstania teraźniejszego, przedъ kotóremъ byłъ rodzajъ jakiegośъ zaślepienia, obalamucenie najswiatlejszychъ umysłówъ narodu polskiego.

Zagadkowa osobistość Jabłonowskiego, wъ kotórego czynnościachъ było więcej porządku і konsekwencji, długo interesowała nawetъ насъ, oficerówъ і dotychczasъ niktъ na pewno nie mógłъ powiedzieć, kto onъ byłъ taki? Wielu twierdziło, że onъ byłъ nie Polakiemъ, leczъ jakimśъ, znakomitymъ cudzoziemcemъ; inni nazywali go nawetъ по imieniu, wioskimъ hrabią Bosse. Wczorajъ jeden Polak, obywatel, zapewniłъ mię, że onъ osobicie znałъ Jabłonowskiego wъ 1861 roku, і że to jestъ Дулски dywisionowany jeszcze przedъ krymską wojną oficer, który ukończyłъ fakultetъ medyczny wъ moskiewskimъ uniwersytecie ze stopniemъ doktora. (P. P.)

W a r s z a w a 7 października.

Korrespondentъ gazety „Głosъ“ między innymiъ pisze: Odъ jutrzejszego dnia wъ magistracie rozpocznie się przyjmowanie kontrybucji і innychъ podatkówъ. Zamiarъ złożyć ówъ spalenia wszystkichъ aktówъ nie powiódłъ się.

Dzisiaj zъ rana на stoku cytadeli powieszono dwóchъ zbrodniarzy: urzędnika tutejszego poczтамtu, S w i e z y f i s k i e g o, byłego sekretarza „rządu“ і trudniącego się przesyłką broni, orazъ mieszczanina P a j p e, żандарма wieszającego.

Kary Swiężyńskiego niespodziewano się. Wszyscy urzędnicy pocztywsi sąъ zъrozpaczeni; leczъ to lekeja dla nichъ dobra. Zъylenie на Syberję, skądъ tylu powróciło wъ ciągu ostatnichъ mісяcy 1862 r. nikogo nie przestrasza; і tamъ są ludzie. Kara śmierci—to rzeczъ inna. Dotychczasъ wъ Warszawie stracono wyłącznie mieszczan. Marczewski, byłъ naczelnikъ miasta, który byłъ głównymъ inżynieremъ drógъ żelaznychъ; S z w a r c, bezъ wątpienia członekъ komitetu centralnego і czynny propagandzista powstania; R o g i n s k i, naczelnikъ bandy, członekъ komitetu і zabójca nieszczęśliwego urzędnika biura namiestnika Czerkasowa, nie zostali straceni,—ichъ posłano на Syberję. Te przykłady dawały miastu nadzieję, że wszystko poprzestanie на prostymъ ludzie, który byłъ wysłany przezъ rządъ на zъabójstwa. Słyszałemъ, że poczтамtъ składałъ deputację, żeby просićъ hrabiego Berga о litość dla Swiężyńskiego; leczъ deputacji żадanejъ niebyło. (Inw. ross.)

Do „Inw. Ros.“ piszą zъ Warszawy: Zъ nastaniemъ dłuższychъ nocы, policjanci wychodzą „на stojkę“ zъ nablitemi karabinami і stają po dwóchъ lub trzechъ, takъ żeby pomagać jedni drugimъ wъ razie potrzeby. Przy całejъ gorliwości niektórychъ policjantówъ, wъ czynnościachъ jejъ brakuje jednakъ zъ bardzo zrozumiałychъ przyczynъ. Takъ і wczorajъ, Długa ulica znowu służyła widowskiemu zamachu на zъabójstwo, а policja nieodzaczająca się! Trzeba wiedzieć, że żołnierze warszawskiego arsenału, znajdujący się на Długiej, jeszcze zъ rana mówili między sobąъ, że „rządъ“ dnia tego zabroniłъ chodzić po tejъ ulicy і że trzeba było oczekiwaćъ jakiegośъ skandalu. Póki ta ogłoska doszła gdzie należy, dramatъ krwawy jużъ się odegrał. O 4½ godzinie po południu zabójca napadłъ на naczelnika wydziału zъ magistratu Dombrowskiego і zъadałъ mu 4 uderzenia zъ tylu. Po pierwszémъ uderzeniu Dombrowski, niemającъ czasu krzyknąć, straciłъ zъmysłъ і potemъ przyszedłszy do siebie, spozstrzegłъ jakiegośъ człowieka uciekającego на Bieleńską ulicę.

Mówią, że Dombrowski zostałъ skazany на śmierć за to, że wbrewъ rozkazомъ rządu przyjąłъ ofiarowane mu miejsce wъ magistracie.

Rany Dombrowskiego nie sąъ niebezpieczne, jeśli tylko sztyletъ niebyłъ zatruty.

Wъ prywatnejъ korespondencji „Inwalida rosyjskiego“, zъ Warszawy 6/30 października piszą:

„Wczorajъ wieczoremъ koło godziny 7, jakъ zupełnie zъmierzeło, jeden zъ żołnierzy 1. gw. litewskiego pułku zъ rotъ konsystujących wъ domu Zamojskiego, wyszedłъ zъ samowaremъ і przeszedłszy placъ Kopernika poszedłъ mimo будki policyjnejъ ku Aleksa drji, żeby wъ najbliższej kramie kupić sobie wody gorącej і wypić herbaty. Tylko co onъ się zъrównał zъ węgемъ domu Korasa, gdy на niego wpadłъ 3 żандармовъ wieszającychъ і zъadali mu 3 rany zъ tylu. Żоlнierzъ się zъmieszалъ і obróciwszy się назадъ począłъ uciekać, przy czѣmъ otrzymałъ jeszcze dwie rany, jedną wъ praweъ biodro, а drugą wъ głowę koło skroni. Tymczasemъ złożywszy, lekającъ się być schwytanymъ, poczęłъ uciekać wъ różne strony; jeden zъ nichъ wpadłъ на dozoręcъ, który go schwytał і nie zważającъ на ranęъ otrzymaną wъ prawyъ policzekъ zъbil nięъ godziwcą zъ nógъ і chciałъ go rozbroić, wołającъ о pomocъ. Niktъ zъ zъbranego tłumu ani pomysłałъ о pomocy dozorcy; wszyscy patrzyli obojętnie на tę walkę, wъ kotórejъ dozorca otrzymałъ drugą ranę wъ szyję і upadłъ niezły на brukъ, а zъabójca spokojnie przeszedłъ tłumъ і ukryłъ się! Niedosćъ tego, policjantъ polakъ, który stałъ на r. gu. usłyszawszy krzykъ, zamiastъ pójśćъ на pomocъ, pspieszyłъ zamknąćъ się wъ swejъ budce! Wъ wigilję dnia tego tenъże stróżъ porządku byłъ zauważany przezъ oficera policyjnego, że biesiadowałъ zъ kilku oberwacami, przy czѣmъ cała компанja, nie wyłączającъ і walecznego policjanta,—była wъ „wesolymъ humorze.“

Adjunktъ X cyркула, wъ kotórynъ było то wydarzenie, znany zъ swychъ psotъ, Nowicki, dowiedziawszy się о tѣmъ wszystkimъ, nie zъwiadomiłъ о tѣmъ ani policmejstra, ani oficerówъ policyjnychъ, którzy byli на swychъ kwaterachъ wъ cyркуle, takъ, iż wъ pierwszję chwilęъ przybiegli tylko żołnierze szwadlowi, który niеbyło кому sięъ rozporządzić, а potemъ jużъ zaczęły sięъ аresztowania. Kramarzъ, naprzeciwъ kotóregoъ dozorcy, leczъ stałъ przy drzwiachъ spokojnieъ odpowiadającъ, że onъ byłъ samъ jeden wъ kramie, niemógłъ przeto go porzucać.“ Trzeba wiedzieć, że onъ to mówiłъ takimъ tonemъ, jakъ by zupełnie miałъ słusność! (Inw. ross.)

Wiadomości Zagraniczne.

Wilno, 16 października.
POGLĄD OGÓLNY.

Wczoraj tydzień, dnia 21-go października, wiadomy już był w Berlinie wypadek wyborów poselskich pierwszego stopnia wielkiej liczby miast pruskich. Gazeta narodowa utrzymuje, że stronictwo postępowe, zwyciężkie na przeszlorocznych wyborach w stolicy, zjednało dnia 20 bieżącego października jeszcze większą liczbę głosów. Przeciwnie Gazeta krajowa, nie tając przewagi stronictwa postępowego, twierdzi przeciętnie, że liczba głosów przychylnych kandydatom zachowawczym okazała się teraz nierównie wyższą niż na dawniejszych wyborach. Zapewnia, że to samo ma miejsce po bardzo wielu miasteczkach, i rzeczywiście umieszcza depesze nadesłane z 9-ciu takich miasteczek, gdzie zachowawcy otrzymali większość. Z drugiej atoli strony Gazeta narodowa, na mocy podobnychże depeszy telegraficznych, otrzymanych z 68-miu miast większych, między którymi z Gdańska, Krolewca, Memla, Malborka, Poznania, Wrocławia, Frankfurtu na Odrę, Kolonji, Dusseldorfu i Trewiru, wiadomiamia, że zupełną wyższość otrzymało stronictwo wywołone. Urzędnicy, aby nie wykroczyć przeciw okoliczności ministerjalnym i nie głosować za kandydatami stronictwa zachowawczego, wszyscy prawie sami podali się na kandydatów.

W jakim duchu gminy wiejskie wywiązały się z obywatelskiej powinności wyborów, wiadomo, a przynajmniej dzienniki pruskie dotąd zachowały w tej mierze zupełne milczenie. W przyszłą środę 28-go października odbędą się wybory ostateczne 2-go stopnia. Dotąd powszechnie nie sądzą, że przeszloroczna izba poselska nie dozna wybitnej zmiany, że wszyscy mówcy wywołani do niej wrócą; to przynajmniej pewna, że po miastach wybory wystąpiły w tym roku w daleko większej liczbie, niż to miało miejsce podczas dawniejszych wyborów.

W tej ważnej dla Prus chwili, następcą tronu jest nieobecny w Berlinie. Otrzymał doniesienie z Balmoral, że ledwie 21-go listopada, jako rocznicy urodzin małżonki swojej, którą królowa Wiktorja pragnie obchodzić w Windsor, opuści Anglię. Prusy otrzymały malutkie pomnożenie swych posiadłości. Od wieków istniał spór między Brandeburgją i księstwem Anhalckim o własność okolicy zwanej Strettart, leżącej niedaleko Aschersleben; teraz spór ten załatwiono przez podział wymienionej miejscowości na dwie równe połowy.

Wiadomo, że postowie niemieccy i ruanaiscy z Siedmiogrodzian weszli już do drugiej izby austriackiej rady cesarstwa. Sprawilo to wielką radość w Wiedniu; powszechność otacza tych nowych gości prawdziwym społecznym. Obrali już oni miejsca swoje w izbie, ale ponieważ ani Lewicy, ani w środku nie było krzesła próżnych, chociaż woleliby zasiąść razem, musieli rozszerzyć się po całej izbie i zająć te miejsca, które opuścili postowie cesarscy, hrabia Clam-Martinitz, biskup lirzyk i inni. Hrabia Nadasy kanclerz nadworny siedmiogrodzki zasiadł na ławie ministrów; professor Hasner, prezes izby poselskiej rady cesarstwa, osiadł przy nim na posiedzeniu 21-go października, ze od tej chwili sejm wchodzi w zupelną posiadanie swoich praw obywatelskich, co ma znaczenie,

że odtąd powinien uważać siebie za przedstawiciela całej monarchji, mimo nieobecność posłów węgierskich, kroackich, słowackich, weneckich, mimo wstrzymanie się od obrad posłów czeskich i mowaskich. P. Hasner nie wyraża czy to oświadczenie czyni w imieniu rządu, który mianował go prezesem, czy w imieniu sejmu, który w tym razie powinien by wprzód rozstrzygnąć ten przedmiot przez głosowanie. Zgromadzenie nie głosowało, ale też nie założyło żadnej protestacji. Rząd ze swojej strony nie objaśnił tej wątpliwości, lecz ponieważ natychmiast po mowie prezesa, minister stanu p. Schermerling złożył na stole izby projekt do prawa organizacji polityczno-administracyjnej krajów przedstawianych na sejmie i onęj radzie cesarstwa, to jest krajów słowiańsko-niemieckich, w skład których Siedmiogrodzie nie wchodzi, wnoszący więc stąd należało, że minister nie podziela zdania pana Hasner. Aby nie zostawić żadnej wątpliwości, co do niepewnego znamienia rady cesarstwa i co do świeżej odezwy jej prezesa, urzędowy organ węgierski, dziennik Sargony, ogłosił w przeszły piątek d. 23 października artykuł, którego treść przez telegraf podana czytelnicy niżej znajdują i z którego wynika, że rada cesarstwa w obecnym swoim składzie nie jest jeszcze uważaną za zupełną, ponieważ rząd pragnie przykładem Siedmiogrodzian zagrazić Węgry do wyprawnienia przedstawicieli swoich do Wiednia. Zagrażają im, że narodowości głosować i bez nich są gotowe, jak to miało miejsce w Siedmiogrodziu, chociaż pierwsi węgierski usunął się od głosowania. Przypominają natomiast, że Węgry przyjęły sankcje pragmatyczną w dziesięć lat później niż Siedmiogrodzie, co zdaje się ostrzeżać, że i teraz królestwo powinno pójść w ślady wielkiego księstwa. Nie wiemy jakie wrażenie ten artykuł sprawi w Węgrzech, nie wiemy też czy jest przedsięwzięciem środków, jakie rząd wkrótce przedsięwzięć zamysła w jego duchu; lub czy tylko przeznaczony jest do przetrwania drogi i wywołania odpowiedzi.

Podaliśmy w przeszłym numerze Kurjera a wiadomości telegraficzną z Frankfurtu z dnia 22-go października, że sejm związkowy nie zgodził się wstrzymać wykonania przymusowego w Holsztynie, chociaż Anglja w depeszy dnia 29-go września silnie na to nastawała; sejm tę uchwałę uważa za sprawę czysto wewnętrzną niemiecką. Lord Russell w nowej depeszy dnia 3-go października ponawia dawniejsze żądanie; Gazeta kolońska a z dnia 21-go października też jej podaje. Według niej, hrabia Russell zwraca na to uwagę, że jeśli wojsko niemieckie zajmą Holsztyn, dotknie się dochodów tego księstwa, stronictwo skrajne w Danji łatwo rząd swój skłoni do wynagrodzenia sobie tej straty przez blokadę portów i chwytnie okrętów kupieckich niemieckich. Mogłoby to zapalić wojnę, której, według przestrogi lorda Russell, Danja mogłaby uniknąć przez cofnięcie dekretu 30-go marca, a Niemcy przez odkład na czas późniejszy przymusu związkowego. Anglja gotowa jest, co do strony międzynarodowej tej ztargi, przyjąć na siebie pośrednictwo, jeżeli obie strony nie przeciw temu mieć nie będą.

Dzienniki niemieckie nie podały jeszcze opisów obchodu 50-cio letniej rocznicy bitwy pod Lipskiem; lecz z pobieżnych natręć widać, że rządy pragnęły usunąć

objawy zbyt wygórowanych uczuć, mogących zadrasnąć miłość wasną Francuzów, przynajmniej nestor królów Fryderyk wittenberski, w rozkazie dziennym do wojska, zakazał żołnierzom swojego kraju nawet pojedynczo należeć do zabaw, jakie w dniu 18-mu października miały mieć miejsce, ponieważ według słów tegoż rozkazu od lat 50-ciu Wurtemberg żyje w pokoju i zgodzie z sąsiednim francuzkiem cesarstwem.

We Francji dzienniki roztrząsają doniosłość mianowania nowych ministrów. Jest to przedmiot, o którym dziś wyrokować było by za wczesnie. Dopiero po otwarciu izb, kiedy ciemnowie stanu rozwina swą działalność, okaże się czy wezwani odpowiedzialności cesarza i czy pospiech w załatwianiu spraw rządowych zyszeje na tém lub straci.

Minister marynarki przepisał zwierzchność morską w Cherbourg przygotować na 4 miesiące żywność dla 15-tu okrętów mających po kolei odpłynąć do Meksyku. Z drugiej strony dzienniki Narod (la Nation) uwiadomiam, że znaczne stosunkowo siły są już lub będą wkrótce wyprawione na morza indyjskie. Statek przewozowy Orne jeszcze w sierpniu opuścił Tulon z 7-miu drużynami piechoty morskiej, przeznaczonemi zmienić część załogi w Kochinchinie. Wkrótce statek przewozowy Sarthe zabierze 4 drużyny dla odwiezienia ich w te dalekie strony. Francja więc mieć będzie na owych morzach dosyć wojska do osadzenia nawet części wyspy Madagaskaru; jeśli by rząd Hovasów trwał w odmowie ratyfikacji zawartego traktatu. Można nawet, dodaje dziennik Narod, pomnożyć siły się oddziałami wziętymi w Saigon i na wyspie La Réunion, utworzyć wyprawę z 2-ech tysięcy żołnierzy, aby aż nadto wystarczyło do zniewolenia Hovasów do układów.

Z obu tych wiadomości widać, że dziennik Niemiananie narodowe nie powinien spodziewać się przyjęcia swojego programatu, według którego Francja starać się powinna otrząsnąć ze wszystkich za-europejskich przedsięwzięć.

Mamy przed sobą numer Monitora powszechnego od 19-go do 22 października włącznie; widzimy z nich, że cesarz dał w Saint-Cloud, d. 18 października, posłuchanie generał-adjutantowi i nadzwyczajnemu posłowi perskiemu Hassan-Ali-Kan, który miał zaszczyt złożyć list szacha perskiego, pisany do Napoleona III z powodu otrzymanych zwycięstw przez wojska francuzkie w Meksyku.

Dnia 19-go pp. Rouland, de Forcade la Roquette i Chaux-d'Est-Ange, złożyli zwykłą przysięgę w ręku cesarza, który im podziękował, że zrzekli się krzesła senatorskich dla przyjęcia nierównie czynniejszych posad politycznych. Według otrzymanych tegoż dnia wiadomości, cesarzowa Eugenia przybyła d. 18 wieczorem do Madrytu; król małżonek Izabelli II czekał w dworcu kolei żelaznej na przyjęcie n. podobnie; przez rady ministrów, margr. de Miraflores, przybył dla odebrania jej rozkazów. Ludność wynurzyła na café drodze, z dworca kolei do pałacu, najradosniejszego współczucie. O godzinie 11-jej wieczorem cesarzowa przybyła do pałacu, w którym królowa hiszpańska najczulej ją powitała.

Długo oczekiwany przegląd gwardji cesarskiej i jednej brygady jazdy mającej swe leże w Paryżu, odbył się d. 21 października w gaju bułońskim. Cesarz dla większej dogodności widzów, rozkazał po

otwierać trybuny otaczające pole wysięgów konnych. Król Hellenów i następcą tronu towarzyszyli Napoleonowi III. Widok wojsk dowodzonych przez marszałka Regnaud de Saint-Jean-d'Angely, głównodowodzącego gwardją, był przepyszny.

Pogrzeb gubernatora zamku Luwalidów, marszałka hrabiego Ornano, odbył się ze zwykłą uroczystością pod przewodnictwem syna zmarłego hrabiego Rudolfa d'Ornano, członka izby prawodawczej, pierwszego mistrza obrzędów domu cesarskiego; przez hrabiego Walewskiego, senatora, członka rady tajnej, pasierbca zmarłego; przez księcia Poniatowskiego, senatora; przez półkownika de Xaintrailles, dawnego adjutanta marszałka i przez komendanta Du Casse, jego adjutanta w chwili śmierci. Cesarza przedstawiali na pogrzebie jeden z jego adjutantów i jeden z liczby szambelanów. Księżę Napoleon i księżna Matylda, podobnie przysłałi swych przedstawicieli.

Nadeszły wiadomości z Meksyku z dnia 18-go września i według listów z Vera-Cruz, San Cristobal, stolica Stanu Chiapas, oświadczyła się za nowym porządkiem rzeczy. Rozmaite inne miasta pozajmowane zostały przez zwolenników Francji; Juarezisci rozpraszają się na wszystkie strony, tylko goście napastowane są przez nich; wojsko prawidłowe byłego prezydenta istnieć przestało, a jego szczątki broją jeszcze jak Guerilasy, nim rząd tymczasowy wytepi je lub do wyniszczenia się z kraju zmusi. Ksiądz arcybiskup Labastide wyładował w Vera-Cruz z dwoma biskupami; ludność przyjęła ich z największym uszanowaniem. Dzień 16 września, jako rocznica niepodległości meksykańskiej, święcony był z największym blaskiem; ludność w sposób pełen zapamiętała się za obecnym stanem rzeczy.

Z każdym dniem nadchodzą wiadomości o uznaniu nowego rządu. Miasto Cholula, Tehuacan, Chalco, Tenenge, Tepeaca i wiele innych, nadesłały przychylnie adresy. Dawniejsi wojskowi w wielkiej liczbie poddają się pod rozkazy rządu, jest między nimi wielu półkowników i intendentów juarezowskich. Oficerowie wzięci jak jeńcy w Puebli, a którzy później umknąć potrafili, przyłączyli się do nich.

Kolumny pod dowództwem oficerów francuzkich, posuwają swe zwłady na wszystkie stanowiska zagrożone. Uspokojenie okolic Sierra de Puebli jest zupełne. Zdaje się, że Jalapa wkrótce przyjmie załogę. Bezpieczeństwo gościńców poczyna być coraz większe, a garstka zbójców, która chciała zatrzymać dyliżanse, natychmiast została schwyta.

Dnia 5-go września marszałek Forey zwiędził Paseo-Nuevo i odbył tam przegląd dywizji generała Mejia, którego półki znalazł w zupełnym porządku. Jeńcy meksykańscy znajdujący się we Francji, skorzstają z ludzkości marszałka Forey, który zawiadomił ich rodziny, że mogą przysłać im pieniądze przez pocztę francuzką pod temi samymi warunkami, jak żołnierze francuzcy otrzymują podobne zasiłki z Francji.

Regencja nieustaje w pracy i organizuje wszystkie gałęzie zarządu, zostawione przez Juareza w najokropniejszym nieładzie.

Rzekomy rząd Juareza istnieje niby w San Luiz de Potosi, w gotowości za zbliżeniem się Francuzów przenieść się do Durango, uciec potem w granice Stanów Zjednoczonych i wsiąść na okręta w por-

tach oceanu Spokojnego; dla tego te porty pragną obecności wojennych statków francuzkich. Oczywiście dowodem słabości Juareza jest to, że zakazał wszelkich stonkowników bądź osobiście bądź w piśmie z krajami podlegającymi rządowi stolicy, oraz, że dwa dawniejsi jego ministrowie i przyjaciele, pp. Zarco i Teran, już go opuścili. Tylko Comonfort, Uruga, Tejada i Doblado trzymają się jego strony i nieustają w zdzierstwach.

Don José del Villar i don Sebastian Segura ogłosili wykaz strat, jakie ponieśli majątek krajowy i majątki obywatelskie przez dwa lata, które poprzedziły wejście Francuzów do Meksico. Według tego wykazu, bogactwo rolnicze, przemysłowe handlowe i kopalne zmniejszyło się o 1,200 milionów piastrow, gdy tymczasem w ciągu całej wojny o niepodległość, kraj stracił tylko 900 milionów. Dobra duchowne rozprzedane za bezcen przyniosły 22 miliony piastrow Juarezowi, komory celne tyleż, pożyczki przymusowe i kontrybucje nadzwyczajne 80 milionów. Ostatnia zaś rzeczpospolita pożarła we dwa lata blisko 660-ciu milionów franków. Nowe cesarstwo musi zapłacić te oteblań.

Depesza wysłana z Rzymu dnia 20 października, donosi, że wkrótce taryfa celna rzymska zniży opłaty od żelaza, cukru, kawy i świec; nakoniec ubolewa, że ulewne dżdże tak popsuły kolej żelazną prowadzącą do Civita-Vechia, że pociągi musiały być wstrzymane.

Z Portugalji donoszą d. 19 października że chrzest nowonarodzonego królewicza odbył się w kościele s. Dominika. Rodzicami chrzestnymi byli: król Ferdynand i księżna Klotylda nieobecna; dziecięciu dano imię Dom Carlosa.

Włochy.

Turyń, 16 października Wiadomo, że hr. de Sartiges mianowany został ambasadorem w Rzymie. Ojczak jego nie sprawi ani radości, ani żalu. Żył on nieco samotny, często daleko od Turyń, chore i mało dawał o sobie słyszeć. Za jego czasu żadna ważniejsza sprawa nie miała miejsca, prócz uwięzienia 5-ciu zlochynców na przystanku A u n i s; a przylot niedługo w Turyń urzędował.

Uważają przeniesienie jego do Rzymu na wyższy stopień, jak nagrodę; bo z ministra został ambasadorem. Chociaż z drugiej strony opuszcza stolicę narodu 22-miljonowego i przenosi się do państwa bardzo małego i mniej znaczącego niż wiele księstw niemieckich, któremu tylko obecność papieża nadaje doniosłość stopień.

Utrzymują tu, że hr. de Sartiges prosił o tę posadę, dając sobie przyrzeczoną. Ale wiadomo, czy będzie ją zajmował przynajmniej tyle czasu, ile n. n. n. czekał? Jest to rzecz wątpliwa. Ambasadorowie francuzcy krócej bawią w Rzymie niż półki ich narodu; jest to dla nich jakby przejściem, podczas którego kończą naukę polityki, nim osiągną wyższe stanowisko. Przed udaniem się na nową posadę, hr. de Sartiges pojdzie do Paryża, dla wzięcia instrukcji od ministra spraw zagranicznych, a może i od cesarza.

Rzecz sama z siebie jest obojętna, a jednak w Turyń ma niemal doniosłość znacznego wypadku. Włochy zniewolone są szukać w każdym, choćby i białym zdarzeniu, pewnej doniosłości. We wszystkich, co się ściera do Rzymu, jako przysiężli swojej stolicy, chętnie znalazły myśl, skazówkę dalszej polityki; usiłują odgadnąć cel niespodzianych zmian zaszytych w świecie dyplomatycznym. Wsluchują się i zbierają z uwagą rozmowy w chwili-

Bob-Rock.

przez
KAROLA SIELSKIEGO.

(Dalszy ciąg ob. N. 117).

Rozmowa tych dwóch ludzi najwyraźniej malowała ich charakter. Szczegóły ich pogadanki wcale nie były pocieszające. Ktoby ich w tej jaskini poznał, śmiało by mógł powiedzieć, że poznał w piekle. Na całej południowo-zachodniej przestrzeni nie było tak rozpustnego miejsca jak Sodoma, było to miasto bardzo odpowiednie noszące nazwisko. Znajduje się ono, czyli raczej znajdowało się przed kilku laty w Alabamie, w okręgach indyjskich, w tym przytulku wszystkich zabójców i zbiegów z południa i południowozachodu. Tam, rzad Indianów tolerował zbrodnie i brał ich pod swoją opiekę. Codzień popełniano okropne występki. Kradzieży i zabójstwo były na porządku dziennym. Wśród dnia białego, bandy zbójców uzbrojone w noże, sztylety i sztucce, przeprowały się przez Chatahachee, przeprowały i dziękami wyciem wpadali do Kolumbji, — zabijali każdego kto tylko im się pod rękę nawinął, przemocą napadali na domy, rabowali, zabijali wszystkich, nie szczędząc ani pici, ani wieku. Potem obladowani zdobyczą, z dziką radością i wściekłością szalem wracali przez rzekę do swoich rozbójniczych jaskiń, śmiało najgrawując się z prawa. O pogoni, lub wymierzeniu sprawiedliwości ani myśleć nie było można. Sodoma była pod zarządem indyjskim i nawet niektórzy naczelnicy indyjscy działali ręką w rękę z zabójcami. To właśnie spowodowało

wypędzenie Indian z Mississipi. Okoliczność ta rozdrażniła do najwyższego stopnia płacliwość naszych starych bab politycznych. Znalazło się też pomiędzy Yankami dość dużo przeciwników tego systematu. Zresztą Yanki byli tylko ogłosem takichże dobrych przyjaciół naszych w Wielkiej-Brytanji. Bo też nie bardzo im było przyjemnie widzieć jak rugują ich sprzymierzeńców. O ludzkości, brytańska! Jak jesteś wielką, potężną, miłosierną, gdy ci się zbliżka przyglądam! Ale zachowaj i wybaw nas Panie, od tej chrześcijańskiej ludzkości, angielskiej! Na szczęście w żelaznej duszy Jacksona nie było ani iskiarki tego brytańskiego miłosierdzia. Indianów posunięto za Mississipi i odtąd, jak wiecie, zginęli zabójcy, złodzieje, a nawet Sodoma. Kolumbja rośnie i kwitnie, i jest teraz pięknym miastem, nie ustępującym w niczem innym miastom na zachodzie.

— To prawda — zawołało kilka głosów — prawda!

Zostawiliśmy znajomych naszych rozmawiających, wrócić więc do nich — mówią półkownik. — Wspomnienie bohaterkich czynów obudziło w nich wzajemne zaufanie. John przynosił dla siebie szklankę. Wówczas zaczęli rozmawiać z cicha, z wielkim zajęciem i żywością. Nie mogłem jednak nie zrozumieć; był to wylączny język szulerów i zbrodniarzy. Słyszałem tylko, jak mój opiekun mówił kilka razy dzikim głosem: „nie, nie, za nie się nie zgodzę!“ Potem znowu wyraził i przedmioty zlewały się w niewyraźne dźwięki i okresy.

Nakoniec czyjaś szorstka ręka dotknęła się do mnie. Nic już niewidziałem. Oczy

moje otworzyły się zaledwie wówczas, gdy mnie wiano do ust kilka łyżeczek herbaty. Przy mnie siedziała mulatka. Ona to właśnie poila mnie herbatą. Wyrzucił ją twarzą z początku wcale nie był pociągający, ale kiedy poilką kilka łyżeczek herbaty, na twarzą jej odmalowało się coś podobnego do współczucia kobiecego.

W sercu kobiety jakiegokolwiek bądź plemienia, każdy młody człowiek znajduje strunę dźwięczną, choć nie zawsze czułą. Za każdą łyżką, którą mi mulatka do ust wlewała, twarz jej nabierała miłszego wyrazu. Nie może przedstawić sobie, jakiego doznawałem uczucia, pijąc tę herbatę. Czulem, że stopniowo budziło się we mnie nowe życie i przebiegało po całym jestestwie mojem. Nie mam sił opisać to przyjemne wrażenie.

Wkrótce mulatka położyła głowę moją na pedszki, ale tym razem uczyniła to daleko ostrzej.

— Gor! Gor! — pisnęła: — jaki to biedny młody człowiek! Ale za godzinę massa (pan) zjesz trochę rosolu.

— Rosolu? na cóż ten rosół? — z gniewem ofuknął John.

— On pić rosół; ja gotować rosół — pisnęła znowu mulatka.

— Zle z tobą będzie John, jeżeli Sambo nie zgoutuje rosolu! Zle będzie, powtarzam ci! — krzyknął Bob.

John coś mruknął; ale nie już słyszeć nie mogłem: znowu zasnąłem.

Wkrótce ukazała się mulatka z rosolem. Jeżeli herbata mię orzeźwiła, rosół przywrócił gasnące siły żywotne. Wyraźnie czulem jak wlewał nowe życie

w żyły, nerwy i cały mój organizm. Mogłem już siedzieć na łóżku.

Kiedy mnie karmiła mulatka, widziałem jak Bob pożerał swój b. sztyk. Przed nim leżał kawałek tak wielki, że śmiało mógł nakarmić do sytości 6 osób. Jadł tak żarłocznie, jak gdyby nie miał nic w ustach przez trzy doby. Odrzynał kęski tak wielkie jak pięść, wrzucał je do ust bez chleba i zakąsywał nieobranemi z łuski patatami. Nigdy prawie nie widziałem takiej żarłoczności. Przemierzył wypróżniał szklanki jedna po drugiej.

Whisky orzeźwiła go, rozweselała, rozpedzała smutek i obudziła jakąś dziwną wesołość. Daleko więcej rozmawiał z sobą aniżeli z Johnem i zdawało mi się, że wspomnienia jego były przyjemne, gdyż często śmiał się głośno i wstrząsał głową, jakby był rad z siebie. Nieraz narzekał na Johna, nazywając go chytrym kotem, podłym tchorzem, okrutnym niekuzemnikiem.

— Wszak to prawda, że i sam jestem ladaco — mówił śmiejąc się, — ale śmiały, uczciwym, jawnym, a ty John... ty... John zerwał się i obu rękami zatknął mu usta; za co Bob tak go mocno trącił, że ten odskoczył aż do drzwi, uderzył się i wybiegł przeklinając.

Tylko co zacząłem drzemać, gdy w tém Bob położył palec na usta, cichutko skradł się do drzwi, postuchał, a potem zbliżył się do mnie i rzekł mi na ucho:

— Panie, panie, nie lękaj się!

— Lękasz się? Czegoż się mam lękać?

— Czego? Tego... — odrzekł lakonicznie.

— Czegoż mam się lękać! — powtórzyłem znowu. — O życie swoje! Alboż nie jestes tutaj, ty coś mnie ocalił życie? Wszak mogłeś mnie je odebrać.

Bob podniósł głowę.

— To prawda, — rzekł; — może masz słusność. Ale wiesz dobrze, że plantatorowie nasi często łowią bawołów bydlę dla tego, ażeby je naprzód odkarmić, a potem zabić.

— Wszak jesteś moim zbawcą, rodakiem, współwyznawcą, a jam nie bydlę.

— Nie, nie bydlę — przedko odparł Bob — nie!... Jednakże... jednak.

Nagle zachmurzył się czolo jego i zaczął jakby coś sobie przypominać.

— Czy grasz w karty, lub w kość? — zapytał.

— Nie grałem nigdy.

— Jeżeli śmiem ci radzić, to nie graj nigdy! Szczególniej tu nie graj! Rozumiesz? Ach gdyby nie ta przeklęta gra!... Nie graj! słyszysz? nie graj!

Odwrócił głowę ku drzwiom, postuchał, podszedł do stołu, ażeby nalać whisky, ale butelka była próżna.

— John! — zawołał, rzucając na stół dollara — znowu suchy ład.

John wysunął głowę z za drzwi.

— Dość, już Bob!

— Jako? ty śmiesz mnie mówić, że już dosyć! Ty! — zawołał Bob, zrywając się i wyciągając nos.

John jak kot odskoczył i skrył się za drzwi. Za chwilę jednak weszła mulatka z pełną butelką. Co się dalej działo, nie wiem, ponieważ mnie ogarnął pokrzepiający sen.

Przez sen tylko słyszałem kłótnię, którą przerywały uderzenia bijących się; obudził mnie jednak nie ten hałas, lecz głód.

(Dalszy ciąg nastąpi.)

lach rozdzielenia ambasadorów francuzkich z ministrami rzymskimi.

Niedawno rozradowały się rozkazem dziennym hrabiego de Montebello, z powodu bezkarności udzielonej żandarmowi papieskiemu, obwinionemu o zamiar zabójstwa; wezwał troskliwie dopytywały się o przyczynę odwołania księżęcia de la Tour d'Auvergne. Dziś, gdy już dzień otwarcia izb francuzkich jest postanowiony, pragnęłyby wiedzieć co powie cesarz o Rzymie; jak zachowa się w tej mierze mały zastęp opozycyjny i czy w senacie obrońcy władzy świeckiej zapomną swą dawniejszą przychylność. Teraz, gdy dowiedziały się o śmierci pana Billault, troszczą się o jego następcę.

Umieszczenie w Monitorze artykułu o zbrojowni w krajach neapolitańskich wywołało między rządami francuzkim i włoskim objaśnienie, z którego spodziewają się w Rzymie pomyślnych skutków. Rząd francuzki, należąco mu oddać tę sprawiedliwość, zrozumiał na koniec, że pobyt Franciszka II w Rzymie jest jedną z zawad tamujących uspokojenie kraju; domagał się on oddalenia jego u dworu papieskiego i nie mógł utrzymać, bo dwór rzymski, uosobiona nieruchomości, tylko przemocy lub postrachem ustępuje.

Po owem ogłoszeniu w dzienniku urzędowym, minister spraw zagranicznych włoskich miał sposobność uczynienia uwag daleko żywszych i przedstawić, że było niesprawiedliwoscią wyrzucić krajowi stan zawichrzenia i nieudolność przywrócenia porządku, wówczas, kiedy chorągiew francuzka osłaniała osobę najgoręcej pragnącą dalszego trwania tych zaburzeń.

Uwagę uznano za słuszną i rząd francuzki silnie nalegał, aby Franciszek II opuścił państwo papieskie; a ponieważ jest rzeczywistym panem w Rzymie, spodziewają się, że dokaże swojego po dobrej woli, albo wymusi postrachem wyrzeczenie się ośrodkowictwa.

Z byłym królem znikną bez wątpienia i werbownicy drużyny; zbrojowni, pozabawione zasłoków w ludziach i pieniądzech, zmaleje, którego tłumienie gdy przestanie wymagać ogromnych nakładów, rząd włoski będzie mógł użyć na uleczenie ran społecznych zasoby marnowane dziś na tę domową wojnę. Wyzwobodzenie, które im przyniesiono, przedstawiało im chleb umysłu, rozwój tej pojętności której poczyna się składać dowody i możność przezożenia owoców ziemi i pracy. Pamięć tego uderzającego widoku i zbadania jak lud wiejski zdrowo stan swój oceniał, dało miejsce poowieraniu szkół, których liczba nie jest jeszcze dość znaczną; lecz prędko wzrośnie; staną zaś i drogi, skoro wntosne zostanie prawo w moc którego udzielane będą zasłoki pieniężne gminom chcącym zająć się budowaniem dróg własnym nakładem.

Na ostatnim posiedzeniu Izby odbytem d. 1 sierpnia, rozbiór tego prawa został odczytany i przypisywano to różności zdań między ministrem i komisją. Mniejsza oto, czy to było prawdziwą pobudką. Dziś rząd przyjął inny systemat. Chce on upoważnić gminy do zaciągania pożyczek na budowę dróg, za odsetki zaś dać rękomię pożyczającym.

Ten nowy sposób będzie miał tę korzyść, iż nie obarczy budżetu; żądać tylko należy, aby je zastosować prędko i na wielki rozmiar. Budowa dróg dostarczy pracy tym, którym na niej zbywa, poniesie działalność produkcji i zapewni bystry rozwój bogactwa ogólnego.

Francja.

Cytamy w Monitorze powszechnym z dnia 16 października:

Zwłoki pana Billault sprowadzono dziś do Paryża.

Od godziny 4-tej z rana zesłała się cała ludność gminy Basse Goulaine, około miejsca zamieszkania pana Billault. Starey, niewiasty, dzieci, całe wioski zebrały się, by pożegnać męża, któremu każdy winien był jakiegoś dobrodziejstwa. Żaloba była we wszystkich sercach, a iży we wszystkich oczach. Przypominano sobie i płakano.

Żandarmierja i szwadron jazdy składały orszak z Gresillères do Nantes.

Jenerał de la Motte-Rouge i prefekt na czele wszystkich władz cywilnych i wojskowych czekali u dworca kolei. Senator, mer nanteński ze swoimi adjunktami, deputowani, wyższe duchowieństwo, rada municypalna, sądy, zgromadzenie akademickie, rzecznicy nanteńscy ze swoimi marszałkami, przyłączyli się do orszaku.

Cała załoga, oddział saperów i straży ogniowej, straż celna, rozstawione były na wybrzeżu pod dowództwem jenerała Cambriel.

Ulice prowadzące do dworca były jak nabitte, mimo ulęwny deszcz, przez strokaną i ogromną ludność. Niepodobna odmalować boleści wszystkich obecnych. Była to rzeczywistość żaloba ogólna.

W chwili wyruszenia pociągu, senator mer nanteński wyrzekł nad trumną swojego dostojnego towarzysza i przyjaciele kilka słów prawdziwie wymownych.

Pogrzeb pana Billault, ministra stanu, odbędzie się w sobotę 17 października, o samymerois.

W skutek dekretu 24 messidora roku XII z hotelu Inwalidów dadzą się słyszeć dnia 17 wystrzały działowe co godzina, od 7-tych z rana aż do wyruszenia orszaku z ministerstwa stanu.

Dwie salwy, każda z 15-tu wystrzałów, zagrzmi podobnie z zamku Inwalidów. Pierwsza w chwili wyjścia orszaku, a druga przy spuszczeniu zwłok do grobu, na ementarzu południowym.

Orszak przez ulicę Rivoli i plac Luwru uda się do kościoła.

Władze i urzędnicy wezwani na ten obchód, powinni przybyć do ministerstwa stanu o godzinie 10-tych z rana.

W kościele będą miejsca wyznaczone dla osób wezwanych przez rodzinę, które podobnie o tej godzinie zebrać się mają.

Król Jerzy I ma zaszczyścić obecnością swoją przedstawienie „Niemię z Porticii“; polować jutro w sobotę z cesarzem w Wersalu i odjechać w następną środę dnia 21 do Toulonu, gdzie wsiądzie na fregatę grecką Helias i popłynie do portu Pirejskiego.

Podług depeszy wysłanej z Aten dnia 14-go, skład ministrów pozostanie bez zmiany aż do przybycia królewskiego, oczekiwanego w dniu 29 lub 30 października.

Fregata parowa Magicienne, nosząca chorągiew kontr-admirała d'Abouville, dowódcy morskigo francuzkiego oddziału, nie opuściła tego portu.

Drukarnia cesarska otrzymała już zbiór rozmaitych dokumentów, mających wejść do Złotej księgi, przeznaczoną do rozdania w izbach 5-go listopada.

Mówią, że biblioteka cesarska posiada teraz 2 miliony tomów drukowanych, 200,000 rękopisów, 3 miliony rycin i więcej niż 500,000 map, kart topograficznych, widoków i t. p., prócz bogatego gabinetu medalów i starożytności.

Independence belge otrzymała z Paryża wiadomość dnia 15-go października, że pan Ernest Renan występuje jako kandydat do krzesła w akademii francuzkiej, osieroconego przez śmierć hrabiego Alfreda de Vigny. Chwila byłaby źle wybrana przez pisarza Ży w o t a J e z u s a, chociaż rzecz niezaprzeczoną, że nie zbywa mu na zdolności; upadek jego byłby nieuchronny. Według innej pogłoski, ma ukazać się w liczbie kandydatów i pan Teofil Gautier, którego zasługi literackie są znakomite; lecz trudno wierzyć, aby dziś fejtelnista chciał z panem Jules Janin walczyć o lepszą przeciw panu Kamillowi Doucet.

Austria.

Dziennik frankuzki Europa, podaje tekst noty hrabiego Rechberg w rzeczy projektu reformy związkowej, pochodzącej z gabinetu berlińskiego. Gazeta Krzyżowa a twierdziła, że ten okólnik różnił się stosownie do rządów, do których był przesyłany. Owoż, dziennik Europa zapewnia, że poniższą depeszę otrzymał z jednej z niemieckich drugorzędnych stolic.

„Wiedź 26 września. „Baron Werther doręczył mi wczoraj, dla przesłania n. cesarowi, odpowiedź wyprawioną społecznie przez n. króla pruskiego do panujących, którzy podpisali list zbiorowy na dniu pierwszym bież. miesiąca; oraz depeszę prezesa rady ministrów pana von Bismarck, razem z przedstawieniem d. 15 tegoż miesiąca, złożonem królowi przez gabinet pruski.

„Znajome już jest panu to przedstawienie, ponieważ nadano mu jawność; uzupełniam wiadomości ostatnie tej sprawy, przesyłając odpisy odpowiedzi królewskiej i depeszy pana v. Bismarck.

„Pośpieszyłem wysłać wyżej wspomniane dokumenta do Ischl, gdzie n. cesarz obecnie bawi.

„Jasno atoli przewiduję, jakie sprawią wrażenie na jego ces. mości. N. pan odczyta z głębokim żalem oświadczenia pruskie; nie wątpi nawet, że to uczucie podziela wszyscy panujący niemieccy oraz rządy, w ręku których znajduje się już teraz odpowiedź pruska.

„Rzeczywiście, ta odpowiedź zupełnie usprawiedliwia mnogie uprzednie obawy, że Prusy nie zespolą się szczerze z dążnościami do reform swoich spółwiazkowych, lecz wytygają całą usilność na zatamowanie rozwoju konstytucji związkowej przez podanie warunków niemożliwych.

„Według naszych przekonani, trzy główne szczegóły, od uprzedniego przyjęcia których, dwór królewsko-pruski chce uczynić zawistem nawet postanowienie swoje rokowań nad reformą związkową, są nietylko zupełnie sprzeczne z utrzymaniem zasady związkowej w Niemczech, ale zdają się nam być barzo znaczącymi w tym zwłaszcza, że Prusy stawia w obec przełożen oznaczonych swoich spółwiazkowych rozszerzenie ogólne, których kształt chwilowy i przemilczenia nie mają żadnej myśli czytelnej i określonej. Było by to pracą nie wesołą i mało pocieszającą, ale bynajmniej nie trudną, stanowczo i pojedynczo wykazać te omyłki, oraz oczywiste sprzeczności, w jakie ministrowie pruscy webrnęli w odmet, w przedstawieniu swoim d. 15 bież. miesiąca.

„Sądę jednak, że rządy niemieckie nie będą mogły otrząsnąć się od tej pracy; bo rząd pruski wyraźnie wyzwa je do tego, jakkolwiek podobne postępowanie jest niezwykłym, aby przedstawienie złożone królowi przez jego ministrów, miało być przedmiotem obrad dla obcych panujących.

„Jedyna okoliczność, którą z zadowoleniem moglibyśmy zapisać dla pamięci, a której król i ministrowie nie uznali za przyzwoite wprost i wyraźnie powtórzyć przed panującymi niemieckimi, mieści się w tej uwadze, że pominięty został zarzut wypowiedziany w dawniejszem przedstawieniu ministerjalnem, jakoby godność i potęga Prus zostały nadwężone w przełożeniach frankuzkich.

„W obecnej chwili, nie innego nie miałem na celu, jak udzielić pierwsza moje wrażenie, i wynurzyć się tymczasowo tylko co do kroków, jakie uczestnicy dzieła reformy frankuzkiej przedsięwzięli w obecnej chwili umysła.

„Moim zdaniem należało by w duchu przyjaźni związkowej ułożyć najzupełniej zbieżne warunków pruskich i przesłać je gabinetowi wiedeńskiemu w jednokrotnych depeszach z akt reformy, przy nagłym objawie nadziei że Prusy nastawia nie będą na warunki wstępne niepodobne do przyjęcia, lecz, że zgodzą się rokować na oświadczenie przełożen już przyjętych przez 24 rządy niemieckie.

„W tych depeszach jednobrzmiących zna-

lazo by najważniejsze miejsce oświadczenie, że niepodobna powyższych przełożen zostawić bez praktycznego skutku.

„Nadto, należało by wezwać kilka dworów, które lubo nie przyjęły ryczałtem aktu reformy, brały jednak udział w kongresie panujących we Frankfurcie, w sposób przychylny głównemu celowi, a mianowicie: dwory meklemburgsko-szweryński i sasko-wejmarski, o zespolenie się z tym krokiem, o tyle przynajmniej, o ile uznają to za zgodne ze swemi widokami.

„Tymczasem, powyższe uwagi posłużą panu za prawo w objaśnieniach. Nie widzę potrzeby dodawania, że czekam z najwyższem zajęciem doniesienia pańskiego jak na dworze, przy którym jestem pan umocowanym, oceniona została odpowiedź pruska.

„Przyjmij zapewnienie poważania it. d.“
Rechberg.

Prusy.

Berlin 17 października. Gazeta narodowa ogłasza następane postanowienia, które komitet Jednoty narodowej podał wczoraj do przyjęcia na ogólnem zgromadzeniu odbytem w Lipsku:

„Wielki nasz ruch narodowy spowodował znowu uznanie jego prawowitości przez panujących niemieckich. Lud niemiecki zachowa to w pamięci; od tej chwili silnie niż kiedykolwiek dopominając się będzie u rządów o spełnienie powinności raz jeszcze przez te rządy przyznanych, a mianowicie, aby usunęły stan rzezy niemożący trwać dłużej i aby wspólną pracą utworzyły nowe Niemcy. Akt reformy przedstawiony kongresowi panujących przez Austrję i roztrząsany na ich zebraniu nieodpowiada w żaden sposób pragnieniom narodu jednoty i wolności Niemiec.

Rzeczony akt reformy naraża na niebezpieczeństwo swobodny rozwój a nawet podstawy konstytucyjne, a nadewszystko przez wzmocnienie policji związkowej, przez prawa o zgromadzeniach panujących, przez skład i władzę trybunału związkowego, oraz przez zgromadzenie delegowanych.

Zachowując w swem istnieniu wszystkie wady obowiązującej dotąd konstytucji, pod nowymi nazwami i kształtami, akt reformy nie obejmuje najmniejszego ulepszenia terażniejszego Związku; utrwała stanowisko wyłączone Austrji i innych królestw z krzywdą Prus i dalszych państw; waruje zupełną udziałność państw indywidualnych i pomija kraje prawdziwie niemieckie.

Wykonanie tego aktu nie byłoby krokiem zbliżającym do wolności; a więc stronnictwo narodowe ze wszystkich sił walczyć przeciw niemu powinno.

Przełożenia pruskie również są wadliwe. Stronnictwo narodowe obstaje niezłomie przy ustaleniu państwa; celem jego jest i będzie przywrócenie prawdziwego państwa związkowego. Nie odrzuca żadnego środka zbliżającego do tego celu; ale nigdy nie zejdzie z podstawy prawnej służącej narodowi. Tylko lud niemiecki na wolno-obranym parlamencie, może rozstrzygnąć prawo konstytucyjne.

Podług telegramy umieszczonej w Gazecie Ludowej, powyższe postanowienia i dwa inne jeszcze dodane przez zgromadzenie, a przyjęte przez komitet, zgłoszowano wczoraj niemal jednomyślnie na zgromadzeniu powszechnem, które następnie wynurzyło całą wdzięczność swoją dla wielkiego księcia badenskiego.

Gazeta Krzyżowa zapowiada, że p. von Balan, przedstawiciel dworu pruskiego w Kopenhadze, wrócił wkrótce na swą posadę.

Taż gazeta umieszcza list pisany z Salingen d. 16 października, z którego widać: że burmistrz Trip, który niedawno rozwiął zebranie pana Lassalle, wytoczył przed właściwe władze trzy skargi: 1) przeciw panu Lassalle, który, wezwany, aby rozwiął zgromadzenie, nie uluchał tego wezwania; 2) przeciw panu Hugo-Hallmann i innym członkom stowarzyszenia rzemieślniczego wuppertalskiego, za to że weszli do Salingen w uroczystym pochodzie z chorągwią; 3) przeciw ludziom, którzy dobyli nożów.

Hiszpanja

„Gazeta Madrycka“ podaje następane wiadomości o powstaniu na wyspie San Domingo:

Jenerał kapitan wyspy Kuby z d. 3 września uwiadamia, że depesze dowódcy wysłanego z Kuby wojska i wojennego komendanta twierdzy Puerto Plata, dochodzą do 28 sierpnia. W nocny d. 27 wpłynął do tego portu parostatek Izabella II, na którym przybyło 500 piechoty i oddział strzelców góralskich. Powstańcy opanowali Puerto-Plata, a więc rozkazano piechotę na ląd wysadzić, która w dwóch kolumnach, wspierana przez trzecią będącą w zapasie, uderzyła na dzielnicę i gmach rządowy i zdobyła go wstępnym bojem. Czwarta kolumna pod rozkazami półkownika inżynierów Salvadora Arizon, dowódcy wojska dążyła na pole ćwiczeń w zamiarze poręczenia natarczywości innych kolumn. Wyrugowała nieprzyjaciela przy okrzykach: niech żyje król! ani liczba powstańców podawana na 2,000 ludzi, ani stanowisko zajęte przez buntowników, nie przeszkodziły do tego, żeby około godz. 4-tych z rana nieprzyjacieli nie zostali zbity we wszystkich częściach miasta i wypędzeni z jego murów, gdzie odbiegli poległych jeńców i wielką ilość broni palnej. Z naszej strony uolewamy nad śmiercią jednego oficera, nad zranieniem 19-tu i stłuczeniem 4-ch żołnierzy.

Podpółkownik Carlos czynił przygotowania do wysadzenia na brzeg artylerji, dla rozpoczęcia działań w kierunku San Jago i dla otworzenia stosunków z brygadajerm Buceta. Jenerał wojsk zapasnych Juan Suero komendant wojsny Puerto Plata, który dnjem wpródy zamknął się, z małą swoją załogą w zamku przed tak przeważną liczbą buntowników, utrzymał się, nie dbając wcale na nekający go niedostatek. Z zamku i z okopu potrafił przyczynić się do skutku tych w porę przedsięwzię-

tych działań. Niemniej wszakże jenerałny kapitan wyspy Kuby rozkazał: aby 3-ci bataljon strzelców jednoty wysłany parostatkem Pajaro del Oceano i aby jeden bataljon królewski, oraz drużyna góralska przeniosły się na parostatek „Izabella la Catolica“, z zapasami bojowymi, z żywnością i przeszło 20,000 piastów.

Brygadier Primo de Rivera miał towarzyszyć tym posiłkom. Głównodowodzący flotą podobnie rozkazał wypłynąć kilku okrętom wojennym. Tak więc jenerałny kapitan znalazł się w możności dostarczenia wszelkich środków do potłumienia buntu.

Rząd wydał tym końcem właściwe rozkazy. M a d r y t 3 października.

Ministerstwo Wojny. Przech gonia zamorskiego przybyłego do Vigo otrzymano wczoraj o godz. 10 z rana następną depeszę.

„Jenerałny kapitan wyspy Kuba do wysoce dostojnego ministra wojny.“

Nic nowego na tej wyspie. Powstanie trwa na wyspie San Domingo. Bataljon z Puerto-Rico i 3 bataljony z wyspy Kuby, przybyły do Puerto-Plata. Powstańcy wtargnęli do Miecica i innych miasteczek pogranicznych. Główne ich siły znajdowały się d. 31 sierpnia niedaleko Sant-Jago de los Caballeros, gdzie był brygadier Buceta.

Z Puerto-Plata miała w tym kierunku wysłany kolumna złożona z 1300 żołnierzy z półkownikiem jenerałnym sztabu Cappa, a 11 września brygadier Primo de Rivera miał wypłynąć z jednym bataljonem i artylerją góralską. Mówią, że jen. Jantanna we 2 tysiące ludzi ściga nieprzyjaciela. Dotąd wypłynęło z naszej wyspy 5 bataljonów, 2 drużyny artylerji góralskiej, drużyna robotcza z mułami, z żywnością i potrzebami wojennymi. Nie przestano dostarczać wszelkiego rodzaju pomocy.

Rozkazem jenerałowi Gondava objął dowództwo nad wojskami działającymi w Puerto-Plata i San Jago.

Dziennik „España Militar“ podaje niektóre szczegóły o powstaniu na San Domingo: o pierwszych działaniach brygadiera Buceta, który od dnia 12 sierpnia, domyślając się wybuchu powstania, w różnych kierunkach przebiegał okolicę.

Dowiedziawszy się d. 20 sierpnia, że Guayvin zostało zajęte i niemogąc ze szczytnym swoim oddziałem uderzyć na powstańców, cofnął się ku Santjago de los Caballeros, idąc bez przestanku przez całą dobę, tak że wyczerpał całą żywność i nie miał już ani kropli wody. Pragnienie ngkające żołnierzy pod ogniem niebem było tak gwałtowne, że niezważając na niebezpieczeństwo schwytania przez powstańców, rzucili się do pobliskiego lasu dla dostania się do Alfaque, aby się odwilżyli. Nieprzyjacieli widząc znużenie oddziału coraz bliżej go ścisłali. Żołnierze zmuszeni byli ukryć się w gębł lasu.

Brygadier Buceta, mający tylko przy sobie chirurga z San Quintin, przebył więcej 24-ch godzin w puszczy: całem jego pożywieniem był kubek mleka i trochę owoców, suknie miał podarte, a ręce skrwawione. W chwili gdy już tracił nadzieję ocalenia, doleciał go głos trąby. Był to oddział wojska hiszpańskiego, który zatrzymał się przy Jaka Aluse, żeby ludzie mogli się napić. Wówczas wyszedł z lasu niemal nagi, padł po kilka razy z wycieńczenia i po ostatecznem wysileniu, połączył się z oddziałem. Pierwsze słowo, jakie wymówił, było prośbą o kawałek chleba. Po kilku utarczkach z nieprzyjacielem, kolumna pod dowództwem kapitana Aleksandra Robles mniślała zabębnić do odwrotu. Kilkakrotnie uderzała na nieprzyjaciela z okrzykiem „niech żyje ojczyzna! niech żyje królowa! Miasto de la Vega, broniłone tylko przez 20 żołnierzy piechoty i 17 jeźdźców, ocalone zostało od zniszczenia, przez nieustraszone bohaterstwo tej drobnej garstki.

Portugalia.

Lizbona 28 września. „Gazeta Portugalska“ w następnym wyrazach zwiastuje urodzenie się królewicza:

Modły królewskie, jego rodziny i wszystkich Portugalczyków zostały wysłuchane. Dziś około godz. 2 po południu działa twierdza s. Jerzego oznajmiły stolicy, że n. pani powiła syna. Radosć jest powszechna i najszczęśliwsza.

Skoro jęj kr. mość uczła pierwsze bole, wnet zwołano do zamku wszystkich lekarzy nadwornych, członków gabinetu i wielkich dostojników korony, radców stanu, adjutantów królewskich i oficerów ordynansowych; wielka ochmistrzyni i damy dworu, przesów dwóch izb prawodawczych, przesów najwyższych sądów, prefekta lizbońskiego, jenerała dowodzącego pierwszą dywizję wojskową i przyzenta ciała municypalnego lizbońskiego, oraz prezesa ministerjalności belemskiej, w której gminie leży pałac Ajuda.

Najprzewielebniejszy kardynał-patriarcha lizboński został natychmiast wezwany do zamku. Jeden z najstarszych chirurgów, pan Magalhaes Continho i pani Narecza nadzwyczają rzędną i doświadczona akuszerka, stucyli n. pani. O godzinie 1-tych min. 35-tych po południu królowa zległa; nowonarodzone dziecko silne, wybornie sformowane, natychmiast zostało obejrzone przez lekarzy.

Bezpośrednio po szczęśliwem złączeniu, król otoczony całym dworem udał się do kaplicy zamkowej, w której uroczysto odśpiewano hymn „Ciebie Boże chwalimy. Chrzesz królewicza odbył się o godzinie 2-tych, w obec wszystkich osób, które znajdowały się w kaplicy.

Wnet po urodzeniu syna, król własną ręką ozdobił orderami swego pierwszego adjutanta, szambelana służbowego, kawalera spełniającego służbę przy królowej i prefekta lizbońskiego.

Król uczynił zaszczyt kilku najwyższym dostojnikom, którzy znajdowali się przy tym uroczystem zdarzeniu, wezwania ich do swojego stołu.

Lizbona raduje się: oświecenie miasta jest przepyszne, lud wesoły mrowi się po ulicach, telegraf roznosi po całym królestwie wieść

szczęśliwą, która wszędzie przyjęta będzie z najszczęśliwszą radością.

Portugalia kocha monarchję i swobodę; terażniejsza dynastia wprowadziła tu zasady wyzwolone, lud jest za to wdzięczny; prócz tego dom Bragancki był zawsze przedmiotem serdecznego miłości.

Lizbona 29 września. Dziennik (Diario) upewnia na samym wstępie, że królowa znajduje się w stanie prawidłowym, jak zwyczajnie po szczęśliwem złączeniu.

Ogłoszone dziś dwa dekreta, będą w całym kraju przyjęte z wdzięcznością. Pierwszy obejmuje amnestję dla wszystkich winowajców, którzy mogli pokładać jakakolwiek nadzieję w laskawości królewskiej; drugi uchyla wyjątki zastrzeżone w amnestji udzielonej d. 10 października 1862 r., a mianowicie przebacza uczestnikom rokosa wojenno-politycznego, podniesionego w Braga.

W moc tej amnestji p. Alves Passos powrócony został rodzinie i przyjaciółm. Odtąd ani jeden człowiek w Portugalji cierpieć już nie będzie z powodu politycznych rozruchów.

Oczekiwane jest przybycie n. dom Fernand, ojca królewskiego, który wsiadł w Bordeaux na fregatę Mindeilo i popłynął do Lizbony.

Dziś odśpiewano modły dziękczynne, o godz. 4 po południu w kościele św. Dominika, przy obecności królewskiej. Infant dom Augusto, towarzyszył n. bratu. Kościół był przepelniony, ciało dyplomatyczne, dwór, urzędnicy i niezmierna liczba obywateli ze wszystkich stanów, zebrała się w dowód spótku.

Lizbona 2 października. „Monitor powszechny“ umieścił następną list pisany z tej stolicy:

W liczbie ciekawych zwyczajów przechowanych na dworze portugalskim, uderza osobliwością swoją czujność, jaką położy królowej bywają otaczane, a którą i przy terażniejszym złączeniu zachowano. Skoro królowa poczuła pierwsze bole, lekarz służbowy dał o tem wiedzieć królowi. Wielki ochmistrz pałacowy otrzymał rozkaz, aby wzięwszy z sobą ochmistrza domu królewskiego i dostojnika zwanego vedor, szambelana służbowego, oficerów domu wojskowego królewskiego, popieczetował wszystkie drzwi prowadzące do pokoju królowej, po najpilniejszym spisaniu osób, które tym sposobem zostały pozamykane.

Wnet po przyjeździe na świat dziecięcia, wielka ochmistrzyni królowej, wspólnie z lekarzem podpisała protokół, oświadczający, że obje znajdowali się przy porodzie, z wyłączeniem godziny przyścia dziecięcia na świat. Po spełnieniu tej formalności zdjęto pieczęcie i wnet minister spraw wewnętrznych przystąpił z kole do spisania pięciu protokołów, obejmujących zeznania wielkiej ochmistrzyni; wszystkie te protokoły stwierdzili podpisanymi swoimi obecnymi wysocy dostojnicy. Jeden z nich złożono w archiwach domu królewskiego; drugi odesłano do archiwów królestwa; trzeci należą do ministerstwa spraw wewnętrznych; a dwa ostatnie odniesion do izby parów i izby poselskiej.

Według odwiecznego zwyczaju, w pokoju królowej znajdują się tylko obecna wielka ochmistrzyni i osoby wprost potrzebne do usługi przy złączeniu; one to były zamknięte pod pieczęciami w pokoju n. pani.

Zdrowie królowej i księżęcia następcy tronu jest pożądanę.

Grecja.

Wiadomo z depeszy telegraficznej, że zapadła na zgromadzeniu narodowem postanowienie względem korespondencji króla Ottona, dało powód do protestacji ze strony posłów zagranicznych. Podajemy teraz tekst noty przesłanej przez ministra angielskiego prezesowi zgromadzenia:

A t e n y, 29-go września 1863 roku.

Panie przesie, „Wszystkie dwory europejskie miały nadzieję i zostawały jeszcze pod tym wrażeniem, że zgromadzenie narodowe greckie wstrzyma się od zgwałcenia zasady, poczytywanej za świętą przez narody cywilizowane, i przechowa nietykalną, pod pieczęcią narodową, korespondencję byłego króla, aż do przybycia jego następcy.

„Wszakże dowiaduje się z najwyższem żalem o miłowanu na dniu wczorajszym komisji, w celu przejżenia wszystkich papierów księżęcia i jego rodziny, dla wydania ich części na jaw.

„Przekonany, że droga, którą zgromadzenie narodowe pójść pragnie, nie odpowiada ani dobru kraju, ani godności dworów zagranicznych, z któremi król Otton utrzymywał stosunki, uważam za powinność moję, że stopnia przedstawiciela królowej w Grecji, zaprotestować przeciw spełnieniu niewczesnego zamiaru, który nie przyniesie żadnego pożytku, ale w światłym sądzie i prawości mniemania powszechnego innych krajów poczytanym i wstrzymaniu się od wydania ich części na jaw.

„Nie miałem czasu porozumieć się z moimi towarzyszami, francuzkim i rossyjskim; nie wątpię wszakże, że pan Bonourree i hr. Budow podzielała zdanie, które miałem zaszczyt wypowiedzielać, i że z pewnością zażądać może, że pan Broestr, przedstawiciel n. króla duńskiego, jest również przeciwnym spełnieniu kroku tak wątpliwego.

„W obec tych okoliczności, nie tracę jeszcze nadziei, że zgromadzenie narodowe, poradzwszy się zasad własnego dobra i godności, raz jeszcze rozstrząśnie swoję uchwałę co do zdjęcia pieczęci z papierów będących w mojej i wstrzyma wszystko aż do bardzo blisko przyszłego przybycia do Grecji n. króla Jerzego.

„Mam zaszczyt it. d.

P. Campbell Scarlett.

STANY ZJEDNOCZONE.

Washington 15 września. Prezydent Stanów Zjednoczonych, Abraham Lincoln, podpisał dziś akt nadzwyczajnie ważny i tylko w niezmiernie wyjątkowych zdarzeniach powtarzający się, to jest, zawieszenie prawa Habeas corpus. Jest to jedna z najistotniejszych rękodziejstw plemienia anglo-saskiego, ubieżająca wolność osobistą; dla tego tylko zbieg najtrudniejszych okoliczności podobny krok władzy zwykł usprawiedliwiać. Akt brzmi jak następuje:

„Zważywszy, że konstytucja Stanów Zjednoczonych stanowi: iż habeas corpus nie może być zawieszony, wyjąwszy przypadek najazdu lub buntu, w ciągu których całość poposilita wymagać by tego mogła;“

„Zważywszy, że bunt istniał 3 marca 1863-go i że tenże bunt jeszcze istnieje;“

„Zważywszy, że przez uchwałę potwierdzoną w owym dniu, senat i Izba Stanów Zjednoczonych obradująca na kongresie wyrok, iż na czas trwania teraźniejszego powstania, prezydent jest upoważniony do zawieszenia habeas corpus na całej przestrzeni, lub w niektórych tylko częściach Stanów Zjednoczonych, a to tyle razy ile osądzi, że całość powszechna tego wymaga;“

„Zważywszy, że według uznania prezydenta, całość powszechna wymaga zawieszenia na teraz obecnego prawa na całej przestrzeni Stanów Zjednoczonych, w tych przypadkach, w których zwierzchność wojenna, morska, lub cywilna Stanów Zjednoczonych, w moc powag prezydenta znajduje potrzebę więzienia osób znajdujących się pod jej rozkazami lub jej strażą, bądź jak jency, szpiegi lub spólnicy nieprzyjaciela; bądź jak oficerowie, żołnierze i matkowie, wyciągnięci losom, zwerbowani lub najęci, albo w jakikolwiek sposób należący do szeregów sił lądowych lub morskich Stanów Zjednoczonych; bądź jako zbiegi, lub inaczej podchodzący pod surowość praw wojennych, albo przepisów wydanych dla służby morskiej i lądowej powag prezydenta Stanów Zjednoczonych; bądź za opór poddania się konstrykcji lub każde inne nadwzruszenie służby wojennej morskiej lub lądowej.“

„Ja zatem, Abraham Lincoln, prezydent Stanów Zjednoczonych, ogłaszam niniejszem i zapowiadam wszystkim, do których to należy, że przywilej habeas corpus jest zawieszony na całej przestrzeni Stanów Zjednoczonych, w rozmaitych wyżej wymienionych przypadkach i że to zawieszenie trwać będzie przez cały ciąg wyżej wspomnianego buntu, albo dopoki dzisiejsza proklamacja nie zostanie zmieniona albo cofnięta przez inne pismo, pochodzące od prezydenta Stanów Zjednoczonych.“

Wzywam więc wszystkich urzędników, prokuratorów, tudzież inne władze cywilne w Stanach Zjednoczonych, a niemniej wszystkich oficerów i innych zwierzchników w służbie morskiej lub wojennej w Stanach Zjednoczonych znajdujących się, pilnie baczyć na to zawieszenie i w zupełności je wykonywać. Wzywam również wszystkich obywateli Stanów Zjednoczonych, aby postępowali stosownie i zgodnie z konstytucją Stanów Zjednoczonych i z prawami przez kongres uchwalonemi na podobne zdarzenia.

W dowód czego położyłem tu mój podpis i rozkazałem wycisnąć pieczęć Stanów Zjednoczonych. D. 15 września, roku Pańskiego 1863-go, niepodległości zaś Stanów Zjednoczonych 88-go.

(Podpisano) Abraham Lincoln.
Przez prezydenta: W. H. Seward, sekretarz stanu.

DEPESE TELEGRAFICZNE.

PESZT, piątek 23 października. Dziennik Surgony we wstępnym artykule stanowczo sprzeciwia się zaciągnięciu do księgi praw węgierskich patentu cesarskiego z dnia 26 lutego 1861 r. przypominając, że przyjęcie sankcji pragmatycznej nastąpiło w Węgrzech o 10 lat później jak w Siedmiogrodzie i usiłuje dowiedzieć, że trwogi Węgrów, że większość rady cesarskiej będzie zgubną dla ich głosowania, są bezasadne. Rzeczony dziennik radzi zatem co najprędzej przyjęcie konstytucji lutowej, aby inne narodowości, znuzone oczekiwaniem, nie przystąpiły do głosowania bez Węgrów.

FRANKFURT, czwartek 22 października. Wieczorem Sejm związkowy odpowiedział na dziś wieczorem swoim posiedzeniu w sposób odmowny na prośbę angielską z dnia 29 września, ponieważ przymus związkowy w Holsztynie jest domową sprawą niemiecką.

Nowe przełożenie angielskie w tej sprawie holsztyńsko-lauenburskiej odesłane zostało do połączonych komisji.

WIADOMOŚCI BIRZACZE.

WYBORY. — Piszą do G. W. pod dniem 14 b. m. Rozpoczą się już po trosze, choć leniwie jak lat poprzednich, zwykła przedwyborcza agitacja. Tak odbyło się tutaj w Poznaniu dnia 12 b. m. liczne zgromadzenie prawybórców niemieckich, na którym postanowiono jednogłośnie obracać w tym dotychczasowym reprezentanta miasta Poznania w Izbie, znanego z dobroczynności i zacności kupca Bergera, który głosił dotąd z opozycją. Książki arcybiskupa Leon Przyłuski wydał także pod d. 4 października okólnik w przedmiocie wyborów do wszystkich księży obu dieceji Poznańskiej i Gnieźnieńskiej. Okólnik ten, mający być odczytany ze wszystkich ambon, powołuje się w rzeczy głównej na list pasterski arcybiskupa, rozesłany do duchowieństwa w przedmiocie wyborów, na dniu 6 listopada 1861 roku. Zresztą, jest to dokument napisany równie zręcznie jak godnie. Co się tyczy osób mających składać przyszłą naszą reprezentację sejm-

ową, przemagać się zdaje przekonanie, aby, o ile tylko będzie można, zatwierdzać dawniejsze wybory. O rezultat wyborów wszakże trudno nie być uzasadnionej obawy. Położenie rzeczy o wiele trudniejsze niż w r. 1861 i 62, nacisk i różne wpływy będą dzisiaj silniejsze niż wtedy, a co najważniejsza, ubywa z szeregów polskich bardzo wielu wyborców pierwszej i drugiej klasy.

Z jesienią, która nam jakby na pociechę przyszła w szacie niezwykajnie ciepłej i pogodnego października, przedstawia Poznań trochę więcej ożywiony niż dotąd obraz. Nauki rozpoczęte już po wszystkich szkołach, zjazd z prowincji a szczególnie z dalszych jeszcze stron kraju niezwykłe liczny, urozmaicają potroszę jednostajność i cichość poznańskiego życia. Co się tyczy nowo-wydanych książek, nie wielką ich na dzisiaj zapisuje obfitość. Drugie wydanie „Nauki stylu i języka polskiego“ profesora Jana Rymarkiewicza; „Słownik polsko-grecki do Xenofanta Abazy“ d-ra Łazarziewicza, o toż i jedyne nowości, mające zresztą tylko wagę dla uczących się młodzieży szkolnej. Nadto puszczono także teraz w obieg księgarski dzieło, wydane nakładem Towarzystwa Przyjaciół Nauk Poznańskiego, „Konfederacja Województw Wielkopolskich, Poznańskiego, Kaliskiego, Gnieźnieńskiego i ziemi Wschowskiej, dnia 20 sierpnia 1792 r. w mieście Środzie zawiązana“, przez Leona Wegnera. Prócz objaśniającej historycznej przedmowy, zawiera pominięte dzieło 72 dokumentów, w pewnej części jeszcze nie znanych i nie drukowanych, do historii Konfederacji Targowickiej, o ile na ziemi Wielkopolskiej pod wpływem Bnińskich, Suchozrębskich i Adamów Moszczeńskich, znalazła swe pole.

TEATR.—Piszą pod d. 14 października: Z początkiem tego miesiąca rozpoczęła się przedstawienia na scenie krakowskiej, pod dyrekcją p. Adama Miłazewskiego. Do dotychczas przedstawień i odegrań następującej sztuki: „Wyrok Jana Kazimierza“, dramat historyczny, oryginalnie napisany wierszem przez Władysława Syrokomlę; przysłówie historyczne polskie; „Rej z Nagłowic“, komedja Aleksandra Fredry, z muzyką Mireckiego; operę „Nocleg w Apeninach“, „Folwark Primerose“, komedje ze śpiewkami z francuzkiego; jedno-aktową komedję „Nowomodne zaloty“, „Dziwosłoby, zaręczyny i wesele“, staropolski obraz z XVI-go wieku, mimicznie przedstawiony w 40-tu zmianach, zakończony śpiewem i tańcem polskim; „Wieniec grochowy“, komedję Antoniego Małeckiego; komedjo-operę „Skalbmierzanki“, wreszcie melodramat ludowy, podług Moenthala, przerobiony dla sceny polskiej przez Edwarda Blotnickiego, pod tytułem „Zagroda Sobkowa“. Do pierwszego i drugiego przedstawienia dodano apoteozę ułożoną z żywych osób, z chórami, oświetlonych ogniami bengalskimi. Tak jest dotychczasowy repertuar pod nową dyrekcją. Odszczępowano obok tego i odmalowano wewnątrz teatru, tak, że dziś świeżością i czystością przytłumia robi wrażenie. Pozostała tylko dawniejsza kurtyna, z ową olbrzymią muzą o odsłonięciu kolanie, która przy ogólnym odsłonięciu dziwniej jeszcze niż dawniej odbija. Jak się z przytoczonego powyżej dotychczasowego repertuaru okazuje, przeważa dotąd żywioł komiczny; sztuk poważniejszych i rzetelniejszych wartości mających dotąd prawie nie było, chyba że dramat Syrokomli może dałby się do nich zaliczyć; obecnie dobrane były dawne od czasu do czasu coś poważniejszego. (G. W.)

—SZOSSA BRZESKO-KIJO WSKA, dotychczas otwarta na przestrzeni tylko wiorst 484, w roku bieżącym ukończona została. Ostatnie wiorst 76 drogi pomiędzy wsią Palczą, a stacją Wólka Lubitowska, oddane są na użytek przejeżdżających.

—ZJAWISKO METEOROLOGICZNE.—We wsi Kiszczycach powiatu cząstkowskiego gub. mohylewskiej, dnia 9 zeszł. miesiąca, widziano osobliwsze zjawisko napowietrzne, którego z mnięciem dokładnego opisu w „Mohylewskich Wiad. Gub.“ wylomaczyć sobie niemożemy. Było to w nocy o godzinie jedenastej; niebo zupełnie od chmur wolne, iskrzyło się rojami gwiazd; cisza panowała w powietrzu. W jednej chwili, ukazało się coś naksztaltu olbrzymiej kotwicy okrętowej koloru oranżowego. Lewe ramię tej figury było bardzo szerokie, prawie stosunkowo nieporównanie mniejsze; środkowa kolumna nader szeroka i wysoka, trzykróć więcej zajmowała przestrzeń niż ramiona. Po krótkiej chwili, zjawisko posuwając się ku horyzontowi w kierunku północnym, zaczęło dnieć: rozwiła się najprzód ramię jego prawe, potem lewe, a nakoniec i kolumna środkowa zniknęła.

—OKOLNIK.—Minister sprawiedliwości w Berlinie wydał okólnik tak do sądu apelacyjnego w Poznaniu, jako też do wszystkich sądów powiatowych, co także rozciąga się na całą monarchję Pruską, ażeby nie przyjmowano do sądów aspirantów na referendarjuszy, którzy wedle organizacji sądowej pruskiej są do wyższych stopni sądowych zakwalifikowani. Powodem tego zakazu jest zupełne sadowictwa pruskiego; w całej bowiem monarchji ma się znajdować obecnie z egzaminem sędziowskim t. j. trzecim, około 1,400 asessorów bezpłatnych, oczekujących pomieszczenia—liczba zaś referendarjuszy kwalifikujących się do egzaminu asessorów i sędziowskiego, ma przechodzić 1,500, a ponieważ w przecięciu z wydziału sądowego w całej monarchji pruskiej, tak przez zgon, jako też przez rensjonowanie, najwięcej około 150 miejsc czynnie może być wakujących, zatem sama liczba asessorów obecnych wystarcza na lat dziesięć. (G. W.)

WYROBY BURSZTYNOWE w OSTROŁECIE.—W opisie miasteczka Połagi wspomniano: iż z bursztynu w okolicach i na wybrzeżu Bałtyku, do którego gub. kowieńska przytka, wyrzucanego przez morze, jako też ze sprowadzanego z Prus, żydzi tamtejsi wyrabiają dosyć zgrabne rozmaite drobne przedmioty. Podobne tym wyrobom wykonywają Izraelci w Ostrołęce, a to z kopalnego bursztynu, w okolicach tamtejszych nad Narwią położonych, znajdująwanego, więc jednak sprowadzają także takich wyrobów z Prus i niemi handluja. Jak tylko w przejeździe staniesz w Ostrołęce, zaraz pojadz twój obstępny żydek z rozmaitemi drobiazgiami bursztynowymi. Każdy niemal z podróźnych w nie się zapopatruje. Cygarniczki, munschki do cybuchów, małe do perfum flaszeczki, różańce, paciorki i t. d. oto przedmioty handlu bursztynowego w Ostrołęce. Szczególnie jak o osobliwość wielu dopytuje się o takie bursztyny, w których masie owad się znajduje, co daje niyb przekonanie, że bursztyn pochodzi z czasów, które poprzedziły ostateczne ukształtowanie ziemi. Słyszeliśmy jak jeden przejeżdżający z nami w powozie pocztowym pytał się żydoweczki o taką osobliwość. „Oto jest rzeczka“, i wydobyla niewielką cygarniczkę, w środku której widać było rzeczywiście malutki owadek. „I coż to za owad?“ pyta podróźny. „To jest wielmożny panie „cheli“, odrzekła naiwnie. Ale wracając do osobliwości, przywiedziemy to, co ks. Ładowski w dziełku swém „Historja naturalna kraju naszego“ w roku 1783 wydanem, pisze:—Często się zdarzają kawałki bursztynu, w których znajdują się drzewka, liście, gałązki, muszki, komary, żabki i inne robaczki. W Gdańsku jest w jednego kupca w muzeum sztuczka bursztynu, w której jest gałązka brzozy z listkami; u tegoż są kawałki polerowanego bursztynu, w których zdają się być zamknięte w środku litery hebrajskie i łacińskie. Widziałem sam (pisze ks. Ładowski) taki kawałek, w którym natura odrysowała litery A. B. C. D.—Rzeczynski przywoził: że w gabinecie książęcia Brunświckiego znajduje się sztuka bursztynu, w której jaszczurka w tym jest położeniu, jakby się chciała z niego wyplątać; dalej, że w Rzymie konserwują decymkę z Gdańska przysianą, na której w każdym pałacu bursztynowym, rozmaite zwierzątka widzieć się dają i t. d. Sklep bursztynów w Gdańsku, pełnym zajęcia piórem opisała Deotyma w swej wycieczce do Gdańska. (G. W.)

HANDEL RYZYKI.—Donoszą nam z Rygi pod d. 12 bież. miesiąca: Stan ryneków zagranicznych ciągle niezbyt pomyślnie oddziaływa na nasze obroty ze zbożem. W Londynie pszenica mało jest poszukiwana i cena jej znów spada ostatnimi dniami, równie jak cena jęczmienia i owsa; a tymczasem dowóz tam jest ciągle ogromny. To samo niemal słowo w słowo otrzymujemy z portów pruskich i z miast hanzeatyckich. Włókno tylko i siemię, trzyma się lepiej. Temi dniami sprzedano Anglikom 650 berkowców konopi cienkich, czystych po 128 rub., gorszego gatunku po 122; kantory niemieckie kupowały po 128 i 127 rub. ass. za berkowiec. Len świeży tegoroczny płaci się po 43, 41 i 34 r.; dowozu z prowincji mało i sprzedających prawie niewiada. Siemienia lniańcego 5/8 m. kupiono 1,500 beczek po 5 1/2 r. i teraz to samo dają; za przydatne na zasiew płacono po 8 1/4 do 9 rub.; wszystkiego przywieziono dotąd około 50,000 beczek. Zboże w ogólności prawie niewspomina się w umowach. Jęczmień kurlandzki 104—105 f. oddanoby chętnie po 70 rub. Owsa 75 f. niedawno sprzedano 120 iaszków po 50 rub. i są jeszcze sprzedający po tej cenie. Żyto 116—117 f. ma nominalną cenę 73 rub.

PRZEGLĄD NAUKOWY.

Pan Lavocat, profesor anatomji i fizjologii w Tuluzie, rozstrzygnął w wydanym niedawno broszurze, ważną kranjologiczną kwestję, o kręgowej budowie głowy. Dotąd naukowcom uczeni, pomiędzy którymi widziemy imiona Goethe'go, Okena, Cuviera, Geoffroy Saint-Hilaire i Owena badali tę ważną część anatomji człowieka, nie wyrzekłszy wszakże ostatecznego w tym przedmiocie słowa. Wiadomo bowiem wszystkim, którzy choć powierzchownie obeznani są z anatomją, że głowa należy do organów najmniej zbadanych i najtrudniej dających się zbadać. Trudność ta wzrasta w miarę spowinowacenia się anatomji z fizjologją i psychologją. Zdaje się, że zasady wyłożone przez pana Lavocata zupełnie nową wytkną drogę dla tej umiętności. Według niego, głowa jest dalszym rozwojem kregostupa czyli kolumny pałeczkowej i składa się z czterech kręgów. Kręgi te, acz przeobrażone do niepoznania, przy bliższem przebiegu zbadaniu zawierają wszystkie części normalnego kręgu. Każdy z nich jest siedmiokrotnym jednym ze czterech zmysłów umieszczonych w głowie, więc pierwszy odpowiada powonieniu, drugi wzrokowi, trzeci smakowi, czwarty zaś słuchowi. Teratologia (nauka o anomaliach anatomicznych) w uderzający sposób potwierdza zasadniczą budowę i fizjologiczne przeznaczenie kręgów głowy. I rzeczywiście, zanik jednego specjalnego pierścienia kręgowego, lub całego kręgu, niszczy odpowiedniemu organ zmysłu. Minister, wręczając p. Lavocatowi wielki medal, powinszował mu tak znakomitego odkrycia, które przynosi zaszczyt Francji i dziewiętnastemu wiekowi.

Soczewka powiększająca mikroskopu odkryła nam świat nowy, świat pełen cudów i dziwów, również a może i więcej jak świat niebieski, znamionujący wielkość Stwórcy, szczegółową dokładność tego wielkiego pracownika, zwanego przyrodoznem. Dzięki temu wynalazkowi, najskrytsze tajniki przyrodzenia odsłoniły przed okiem człowieka skarby swoje, które netylko wszech-wiedzę potężnie wzbogaciły, lecz nadto jeszcze nowy zupełnie nada-

ły kierunek medycynie, chemji i fizjologii. Wszystkie jednak znane dotychczas mikroskopy, wieloliczne na każdym kroku stawały niedogodności dla badacza przyrody. Dopiero roku bież. instytut Engla et Comp. w Bernie w Szwajcaryi, wyrobił zupełnie nowy i wygodny drobnowidz. Jest on urządzonej w kształcie lornetki teatralnej, może więc być nie tylko z łatwością przenoszony, lecz nadto łatwo daje się ustawić, nie tak prędko ulega zepsuceniu, a co najważniejsza, dokładniej obserwować dany przedmiot pozwala. Mocno żałujemy, że bliższych szczegółów o tym wynalazku udzielił naszym czytelnikom nie jesteśmy na teraz w stanie.

Od atomów przechodzimy do światów zaludnionych przestrzeni niebieskiej. Bezmiar wszechświata jest nieskończony. P. Hermann Goldschmitt odkrył o 62 biliony mil system planetarny podobnego układu co nasz słoneczny! Najstarsze obserwacje panów Clarke, Goldschmitta, Jansera i ojca Secchi, dowiodły, że skład chemiczny Syryusza zgola się nie różni od naszego słońca, i że ta planeta ma aż 4 satelity. Dzięki najnowszym badaniom prof. Phillipsa z Oxfordu, coraz się bliżej zapoznajemy z Marssem, na którym tenże uczony dostrzegł najwyraźniej rysujące się lodowiny, podobne do tych, które okrywają biegunki kuli ziemskiej, oraz wielką masę wody pod równikiem, widniejącej w kształcie pasy zielonego, a pośród tego prawdopodobnie oceanu, wznoszącej się wyspę, koloru czerwonego, jak i reszta ładu, dostrzegana na tej planecie. P. Phillips dostrzegł nawet wyraźne załomy lodu, którego musi tu być obficie, jeśli wspomniemy, że Mars leży dalej od słońca, niż nasza ziemia, a więc nierównie zimniejszy mieć musi klimat.

Wówczas, gdy uwaga Europy była zwróconą na projekt nowego telegrafu transatlantycznego, pomiędzy Irlandją i Newfoundlandem, poparty tak energicznie przez p. Stuarda Wortley'a, Londyn przyswoił sobie telegraf elektryczny domowy. Cały kraj przyrząd składa się ze skrzyneczki mającej półtory stopa długości, z której przodu wychodzą druty telegraficzne, mogące być przeprowadzone dokąd się podoba. Z tyłu jest koło z korbą, za pomocą którego wzdłuża się prąd, wreszcie całość uzupełnia stoł, w rodzaju klawikordu, z 26 klawiszami, z których każdy odpowiada jednej literze alfabetu. Sposób użycia tego telegrafu bardzo prosty: doświadczyć jest obracać korbą, tak samo jakby grając na katejedze, ma się rozumieć, zachowując pewną miarę. Czynność ta wywołuje prąd elektryczny, który powstaje skutkiem obracania magnesu ruchomego około magnesu stałego. Wielu już kupców i przedsiębiorców londyńskich poczyniło tym sposobem swe kantory w środku miasta leżące, ze swemi mieszkańcami łącząciami na przedmieściach. Biuro Reutera komunikuje tym sposobem swe wiadomości redakcyom dzienników. Wkrótce zapewne cały Londyn okryje się siatką podobnych telegrafów, które netylko, że są nader odpowiednie swemu celowi, lecz nadto odznaczają się jeszcze wielką taniością.

Wszystkie wynalazki dziewiętnastego wieku zdaje się podać sobie ręce, by oszczędzić trudów człowiekowi, by ulepszyć jego wygodę, i zadolować najmniejsze jego zachcenia. Najnieprawdopodobniejsze nawet rzeczy dotknięte ręką czasu, trącą swą tajemniczością i w upływie kilku, kilkunastu lat stają się tak codziennością, tak zwyczajnością, że niepojmujemy zgoła, jak mogliśmy tam upatrywać węzeł gordyjski, gdzie tylko była rzecz na jospolitsza w świecie. Tę koleję przeszło wszystko co tylko człowiek od czasów Noego wymyślił, zrobił i zastosował. Niedawno jeszcze balony były igraszką starych dzieci, bawiono się nimi jak każdą rzeczą rzadką, niezwykłą, piękną, wreszcie. Idea użyteczności niedawała się tu uczyć, wyjąwszy chyba zastosowanie balonów przy rozpoznawaniu miejscowości pod Solferino. Długo nadawszystko wątpiono, aby stér dał się do aerostatów zastosować. Jednak ostatnie doświadczenia Nadara, o którego napowietrznój żegludzie wspomina nasz korespondent z Paryża, niemal na pewno każą się spodziewać, iż w prędkim czasie ludzie zarówno po powietrzu, jak po wodzie pływać będą. I rzecz dziwna, jeżeli się uda urządzić stér balonowy i napowietrzną lokomobilę, świat będzie zawdzięczał to odkrycie igraszce dziecinnej, zwaney wolantem, która naprowadziła Nadara na myśl utworzenia, w kształcie tej zabawki, motora mogącego się do balonów zastosować. Ponieważ to wszystko jest jeszcze in spe, (lub próby na małą skalę wyborne się powiodły), wstrzymujemy się od dalszego opisu, czekając pomyślnego uwieńczenia tych świętych projektów.

Zaledwie zwróciono uwagę na elektryczność jako istotę oświecającą, alsi p. Marek Antoni Gaudin wprowadza na jasną płomień, nazwany gwiazdystym, o 250 razy jaśniejszy od zwyczajnego płomienia gazowego, a otrzymamy przez palenie w czystym tlenie wąglonego gazu do oświetlenia. Proponuje, by tym płomieniem oświetlić plac Karuzela w Paryżu. Na podstawie granitowej, służącej za wodotrysk, wzniosłby się olbrzymich rozmiarów posąg, trzymający w ręku pochodnię, z której płomień, nie ulegając żadnej zmianie pod wpływem wiatru lub deszczu, oświetlałby silniej niż dziesięć tysięcy świec. Ta pochodnia, mająca 2 metry długości, służyłaby w dzień za pręt ogromnego kompasu słonecznego, mżajkowo oznaczającego na około wodzobioru fontanny.

Fotografia, jeżeli mamy wierzyć niemieckim dziennikom, ważnego doznała ulepszenia. Niejakiś Kenke wynalazł sposób fotografowania bez srebra. Wiadomo, że ten ostatni fotograficzny surrogat głównie się przyczyniał do kosztowności portretów fotograficznych, a nadto czynił papier nie tak czułym na światło, przyciemniał rysy i nadawał im barwę szarą, niepewną. Wynalazek, o którym mówimy, ma jakoby usuwać te wszystkie trudności, a barwy zdjętych tym sposobem portretów lub widoków, przedstawiają piękne przejście

od fioletowej przez siwą w ciemno-czarną. Nie wiemy jednak, czém wynalazca zastępuje srebro, bo dotąd ono niepoślednią grało rolę w fotografii.

Paleontologiczne badania Desnoyers'a żywo wywołały interes w świecie uczonym. Udało się mu odkryć w Saint-Priest, w trzeciorzędowej formacji, zwaney pospolicie p i o c e n s k ą, nie człowieka wprawdzie, lecz ślady jego na kościach nosorogów i innych zwierząt przedpotopowych. Ślady te stanowiły rozmaite nacięcia i rysy, widocznie ostrym narzędziem zadane, a nawet tu i ówdzie dostrzedz było można małe, niezmiernie proste wyroby z rogów jelenich, i innych kości, z których człowiek pierwsiastkowy wyrabiał rekojesie, strzały i inne sprzęty. Mogli więc wówczas ludzie jeździć na słońcach meridionalis, polować na nosorożce z głową jak kufa kilkuset garncowa, upędzać się za Hippopotamus major i Rhinoceros lephotrinus. Pomimo jasno wylózonych dowodów popierających przypuszczenie, pomimo nawet tego, iż znaczna część uczonych francuzkich skłoniła się na stronę tej hipotezy, niepodobna oprzeć się pewnej pod tym względem wątpliwości, ile, że dotychczas jeszcze nigdy i nigdzie nieznaleziono kości człowieka obok rzeźbionych zwierząt. Miałby więc zwyczaj palenia ciała umarłych być znanym w tak odległej starożytności, a co większa, czyliż mu cała ówczesna ludzkość ulegała?

Iż to baśń starożytnych, któreśmy niedawno uważali za utwór bujnej fantazji, najnie spodzianiej zostało usankcjonowanych, przyjętych i wylómaczonych przez naukę lub doświadczenie! Któż nie słyszał o śnie Epiemideosom? Dotąd była to bajka i nie więcej. Lecz oto Epiemidesa w minjaturze znajdujemy w Anglii, w Portsmouth. Pewien właściciel mający 43 lat wieku, zasnąwszy 18 maja, dotąd się jeszcze nie obudził, i zapewne nie, tak prędko się obudzi, jak przynajmniej wnosić należy z dwóch jego letargów, z których pierwszy r. 1843 trwał cały rok, drugi zaś r. 1848 osmańście miesięcy. Każdy taki sen poprzedza jakaś dziwna głupota, a gdy człowiek się obudzi, to uszy jego nabierają koloru śniegu, skóra jest rozpalona, nogi zimne, pulsa wolne i bardzo słabe, powieki otwarte a oddech spokojny i umiarkowany. Sen zaczyna się i kończy całkiem niespodzianie, bez przykrych marzeń, bez bólesci i tylko co 4 lub 5 godzin chory daje znaki życia, poczem znów zasypia. Chory śpi w szpitalu portsmouthskim, a rada lekarska tutejsza stwierdziła ten fakt swoją nauką. Przypominamy naszym czytelnikom, że również dziwny fakt przed dwoma laty był opisany w naszym Kurjerze, z tą tylko różnicą, że dziewczynka, o której tam mowa, nie letargiem odznaczała się, lecz nieprzyjmowaniem wszelkiego pokarmu. Jest to niemałego znaczenia węzeł gordyjski dla fizjologii, która zapewne nie na jedynę jeszcze podobną anomalję natrafi. Zresztą, chcących bliżej zapoznać się z zjawiskami snu, odsyłamy do wybranego dzieła d-ra Szokalskiego, którego drugi tom niedawno opuścił prasse.

PRZEGLĄD WSZECHSTRONNY.

Więcej niż opera, niż balet, niż wszelkie przedstawienia dramatyczne, zajmowała Anglika starą daty walka kogutów. Tylko w Anglii zwyczaj ten w niczem prawie nie zmieniony mógł przetrwać aż do naszych nieledwie czasów. Dziś nawet, pomimo gryzienia, na które skazuje za tę zabawę towarzystwo opieki zwierząt, tu i ówdzie zdarzają się osoby oprzeć się nie mogące pokusie przyjrzenia się walce tych skrzydlatych gladiatorów, którą by pojąć i ocenić, trzeba być Anglikiem.

Niedawno przed sądem ławy królewskiej stał markiz Hastings, oskarżony o urządzanie w swoim majątku przez kilka z rzędu niedziel, kogucich walk, przy uczestnictwie kilku sąsiadów. Dowiedziawszy się o tem, sekretarz angielskiego królewskiego towarzystwa opieki nad zwierzętami, wysłał do majątku markiza dwóch pełnomocnych członków tegoż towarzystwa. Schwymano szanownego markiza wraz z kilku sąsiadami na gorącym uczynku. Sąd skazał ich na zapłacenie 5 f. szterlingów, trzem zaś ich służącym kazal zapłacić 2 funty. Wątpiwa rzecz, czy cokolwiek z tych pieniędzy dostało się stronie obżalowanej t. j. biednym kogutom. Dzienniki przynajmniej uporezywe pod tym względem zachowują milczenie.

Anglicy nie żartem wzięli pod opiekę wszystkie domowe zwierzęta. Czy tę litosć należy przypisać narodowemu usposobieniu (o czém jednak wątpić należy, pamiętając na niedawno jeszcze zabronioną choć nie wykorzenioną namienność do boleśnych boxów), czyliż też przyswoili ją od zawojowanych Indjan, którzy, jak wiadomo, wnoszą szpitale dla chorych małp i innych zwierząt, bądź co bądź, domowe mianowicie zwierzęta doznają tam szczególnej opieki, niekiedy większej nawet, niestety! jak tysiące owego biedactwa snującego się po najniebezpieczniejszych ulicach Londynu. Wiele, już pisano o tym przedmiocie, mnóstwo napsuto papieru, narzucano dowodów z a i p r e c i w, podano tyle dobrych projektów i chęci, że możnaby niemi całe piekło zabrukować.

wać, a jednak los nędzarzy nie o wiele się polepszył. Na poparcie naszego zdania przytoczymy kilka szczegółów o angielskiej robotnicy; tu zaś wrócimy jeszcze do zwierząt i ich opiekunów.

W Anglii istnieje towarzystwo, opiekujące się starcami i kalekami psami, które nawet mają bardzo piękną ochronę w Islington. Jest też w Londynie towarzystwo dla wspierania koni, wchodzących z ciężarem na jedną z gór w okolicach stolicy Albionu, podczas letnich upałów. Jak dalece Anglię ceną zwierzęta, najlepiej dowiodą następujące słowa jednego z londyńskich dzienników, napisane z powodu powyższej sprawy Milorda z towarzystwem opiekującym się zwierzętami: „Nie wątpimy, powiada ten dziennik, że dobrobyt koguta (sic) ściśle jest związany z dobrobytem samego człowieka, i że młodzi dżentelmeni zabawiający się cierpieniem koguta, łącząc w gą się stać ziemi rolnikami, gorszymi jeszcze sąsiadami.”

Przypatrzmy się teraz, jakie jest życie robotni angielskiej. W głosnym dziełku Mi che l e t a „La Femme“ znajdujemy wymownie skreślony obraz cierpienia, nędzy i niebezpieczeństw, moralnych i fizycznych, robotnicy paryskiej. Podobny obraz skreślił Juljus Simon, w dziele L'Ouvrière. Nie lepszym jest los szwaczki (n e e d l e w o m a n) londyńskiej. W samą wiosnę swojego życia przykuta do igły i roboty, oddychając gęstym od wziętego powietrzem, mając wzbudzone wszelkie godziwe rozrywki i przechadzki, jeżeli nie umrze po kilku latach takiej pracy, to pozostanie na całe życie chore i defektowa. W jednym z dzienników londyńskich, czytamy kilka szczegółów o zakładzie, utrzymanym przez panią Elise, skąd wychodzą najkosztowniejsze damskie stroje. Niedawno jedna obudzisz się, znalazła swoją towarzyszkę umarłą. Była to jaka epidemiczna choroba? Bynajmniej! Zmarła, młoda dziewczyna delikatnego zdrowia, musiała przedtem przesiedzieć trzydzieści godzin bez przerwy nad suknią, którą powinna była skończyć na oznaczoną godzinę.

W zakładach takich mieszczą się po cztery szwaczki w jednej ciasnej izdebce. Pracują zwykle po piętnaście godzin dziennie, rzadko kiedy mniej a najczęściej więcej jeszcze, stosownie do natężenia roboty. W ozcach bowiem przedsiębiorczy, robotnice są to machiny do zycia, dla których dziesięć godzin więcej lub mniej pracy jest rzeczą zgola obojętną. Wyraz p r e c h a d z k a jest wykreślony z ich słownika. Bo i kiedy mają się przechadzać? we dnie — muszą pracować; w nocy — moralność nie pozwala. Wreszcie po całodziennym pracy spoczynek jest koniecznym. Mogą przynajmniej wyspać się wygodnie? Nie — żadna z nich nie ma własnego łóżka, lecz musi się jednym dzielić ze swoją towarzyszką, częstokroć chorą, a częstokroć będącą wcale dwuznacznych zasad, których nie zaniedba zaszczerpieć w swęj towarzysze.

Jakie to szczęście, że unas tak się nie dzieje! Piszą w gazetach o następnym zdarzeniu, za którego prawdziwość ręczyć nie możemy. Pod koniec stycznia, cesarzowa Eugenia tej zimy wyjechała na spacer ze swoim synem, który był w wybornym humorze i bawił matkę rozmaitymi dziecinami figlami. Gdy powóz dojeżdżał do cmentarza P e r e l a C h a i s e, jeden z koni zaprzężonych do karety nagle się zatrzymał jak wryty i pomimo wszelkich usiłowań stangreta nie dał się zwrócić. Cesarzowa, idąc za radą jednej z dam z orszaku, wysiadła z powozu. Lecz zaledwie dotknęła się ziemi, oślepiała ze strachu przed nią stała wysoka, sztywna stara niewiasta, oparta o drzewo i jakimś dziwnie przenikliwym wzrokiem poglądająca na cesarzową i jej syna. Nie było wątpliwości, że ta właśnie kobieta przestraszyła Cesarzową, lecz raptem wybuchła głośnym, spazmatycznym płaczem i jękiem. Cesarzowa, litując się nad nią, zaczęła zapytać o przyczynę tego płaczu. Stara milczała. Dopiero na powtórzone zapytanie przez samą cesarzową, odrzekła.

— O, ty anielska, pobożna niewiasto, pros Boga, by odwrócił niebezpieczeństwo grożące tobie i twemu synowi.

— To warjotka! zawołała towarzyszka cesarzowej.

— Nie, jam nie warjotka, odparła stara, widzę jak na dłoni niebezpieczeństwo. Biada! biada!

Trudno wyobrazić sobie, jakie ten wypadek wrażenie uczynił na cesarzowej; tylko z trudnością dała się odprowadzić do powozu; serce jej coś okropnego przeczuwało, była blada i drżąca. Gdy już odeszła kilka kroków od stariej, ta raz jeszcze zawołała:

— Bóg inaczej osądził; nie opuszczaj swojego syna przez całą noc, bo w przeciwnym razie nieszczęście spełni się nad nim.

Próżno usiłowała cesarzowa zapomnieć złowrogie słowa staruszki. Nieustannie trapiła ją myśl, że przepowiednia stariej może się spełnić. Na noc zatrzymała syna w swojej komnacie.

Zaledwie się ocknęła nazajutrz, straszna wiadomość obita się o jej uszy. Sklepienie pokoju, w którym zwykle sypiał następca tronu, zapadło w noc, a gruz jego mocno uszkodziły łożo dziecięcia, tak że księżę zginąłby niezawodnie, gdyby spał w swoim pokoju. Wypadek ten wywarł silne wrażenie na cesarzowej. Wszelkie starania uczynione celem wyznalezienia wieszczki okazały się bezskutecznymi. Cesarzowa z tego nawet powodu była przez czas jakiś słaba.

Na zakończenie podajemy wyjątek listu pisanego z południowych stanów Ameryki północnej, przez żonę pewnego członka federacyjnego kongresu o niesłychanych cenach, do jakich z powodu wojny doszły pierwsze potrzeby życia.

„Mieszkamy u pani Dzonston, na gubernatorskiej ulicy, naprzeciw domu gubernatora Letchera. Jest to wielki Boarding-house (zajazd) z niezmiernie wysokimi cenami i okropnym wewnątrz głodem. Trudno wyobrazić sobie podobnego rodzaju życie. Najuboższa chałupa w zachodnim Tennessee w porównaniu z naszym domem, jest pałacem. Co się tyczy jadła, wszystkie prawie potrawy musimy gotować we własnym pokoju. Oto z jakich artykułów żywności składa się nasza śpiżarnia: szynka, za którąśmy zapłacili tylko 11 dolarów (około 14 rubli); trzy funty kawy, po 3 dolary (przeszło 4 ruble) funt, dwa funty najgorszego cukru po 2 dolary 75 c.; ówierz drobnych jabłek, ofiarowanych mi przez jednego z deputowanych Missouri; funt masła leżącego 6 miesięcy, za który zapłacono 2 dolary (2 r. 70 k.) Za mały kawałek cukru trzeba zapłacić cukiernikowi 1 dolar (1 r. 35 k.). Oto nasze życie! Codziennie wydajemy na każdą osobę po 3 dolary (4 r. 5 k.) a połowę tego za usługę; pomimo tego wszakże nie mamy co jeść. Wczoraj dali nam na obiad tylko dwa jaja, kawał czerstwego chleba i szklankę wody!”

Pamiętać trzeba, że pisząca ten list należy do dostatniejszej klasy społeczeństwa.

KORESPONDENCJA KURJERA WILEŃSKIEGO.

LIST Z LONDYNU, w Październiku 1863.

(Dokończenie ob. N. 417)

Dickens nie nosi bokobrodów. Oblicze jego naturalnie nie odznacza się świeżością młodych lat. Bo też pięćdziesiąte pierwsze lato już liczy. Trochę wpadło, trochę pomarszczone, przypruszone zlebką kwiataki zimy — siwizna, trochę wreszcie żółtawe, tylko dzięki dwóm czarnym, wyrzysłym, pełnym ognia oczom, poświeta energią i życiem, które podziwiamy we wszystkich jego romansach. Niepodobna minąć Dickensa na ulicy nie zauważszy go, lecz i to pewna, że trudniej jeszcze przejść koło niego, nie zwróciwszy jego uwagi. Te ostre, przenikliwe oczy niczego zda się nie przepuszczają. Jest to niby żyjąca fotografia, która nietylko umie uchwycić, lecz co większa zatrzymać doznane wrażenia. I gdyby to jeszcze kończyło się na samym tym zatrzymaniu w z o r k ó w, wziętych z człowieka w stanie młodszej i więcej normalnym, to jeszcze pół biedy; ale sławny angielski humorysta ma szczególny dar odkrycia słabiej strony człowieka, odszukania śmieszności tam, kędy jej istnienia właściciel ani nawet się domyśla. Na haczek swojego dowcipu wyciąga najkomiczniejsze wybrki społeczeństwa angielskiego. Jest to Cham lub Gavarni w literaturze. Przypatrzcie się jakiej osobie, którą Dickens śmieszność chce uczynić. Na pozór jest to istota na obraz innych stworzona, naturalna w całym znaczeniu tego słowa, czytając jej opis zdaje się, żeśmy ją gdzieś widzieli, z śmy z nią rozmawiali lub przynajmniej słuchali co o niej opowiadano. Zada komiczność przechodząca w karykaturę nas tu nie uderza, nie psuje ogońcego wrażenia, nie budzi, zwyczajowo w podobnych razach, niesmaku. Czytając jego romans, najkomiczniejsze nawet, nieraz długo musimy wpatrzeć się w charakter lub sytuację danej osoby, by parsknąć śmiechem. Tymczasem niech — sam autor odczyta kilka

ustępów np. z Dawida Copperfielda. Dziwne wrażenie! Romans, czytający i słuchacz, słowem cała rzeczywistość znika, a pozostaje wyborna, idealna komedia, której osoby żyją, ruszają się, mówią każda swoim głosem, każda wedle swego charakteru i uosobienia. Dziwnie to przypomina naszą baśń o żelaznym wilku! Jedna osoba (o której przy czytaniu zapominamy że istnieje) dwoi się, trol, rozpada się na kilkanaście, kilkadziesiąt osób. A każda, z anonsowania rozpoznawszy w tłumie. Gdy scena będzie komiczna, śmiech wyrwie z ust nawet takich, które tylko boleścią wykrzykiwać się zwykły. Lecz niech lektor narzeka jaką scenę smutną, pełną grozy i tragiczności — wesole dekoracje, które słuchacz w umyśle swoim rozstawił, nagle chyla się, opadają, niktą gdzieś bez śladu, a smutne patos porwa w wszystkich słuchaczy. Nie poznajesz tych osób, z których się przed chwilą śmiałeś: ich lzy padają na twoje serce, ich westchnienia mimowolnie wstrząsają twą duszę, musisz płakać, wdychać i boleć z nimi.

W ogóle jednak Dickens jest mistrzem sceny i generis w odczytywaniu scen komicznych. Takie np. jak wyjątek z „Mikolaja Nickleby“, w opisie zgnębiającego i biadnego Smajka, nie bardzo mu się udają. Lecz niech autor weźmie np. tę scenę z „Dawida Copperfielda“, w której młody Dawid wyraża swoje uczucia pannie Dorze, kupując dla niej niezmiernie wązkie buty, lub gdy tenże Dawid najmuje takie pokojówki jak miss Paragon — śmiech ani na chwilę nie opuszcza słuchaczy. Nadobne miss zakrywa usta chustkami, makti ich wcale nie kryją swego śmiechu, młodzieńskie klusze w dłonie, a starzy stukają łaskami o posadzkę, nie z niecierpliwości, lecz dla dodania tęp większej otuchy autorowi, dla wyrażenia swego zadowolenia. A co dopiero mówić, gdy autor weźmie scenę z „Papierów Pikwickiych“ — śniadanie u Boba Sojersa? Lecz trzeba być Anglikiem, a nawet mieszkańcem Londynu, aby pojąć dokładnie cały humor tego ustępu z romansu, który uważają za najlepszy utwór Dickensa. Czytając go, zaledwie się domyślamy ile tu jest komiczności, ile śmiechu. Dopiero w ustach autora, każdy wyraz nabrzmiewa tu szczerym, serdecznym śmiechem, i sceny na pozór mało-znaczące, dziwne obudzają zajęcie. Śmiało można wyrzec, że gdyby Dickens nie był wielkim pisarzem, zasłynąłby w całej Europie jako wielki komik.

Któż nie wie o zamilowaniu Anglików do podróży i kongresów? Niedawno obu tych przyjemności doznał archeologowie angielscy i innych państw europejskich zjeżdżając się do Rochester: odbył się tu bowiem kongres archeologiczny wraz z kilką wycieczkami w okolicę tego miasta, dla oglądania pomników historycznych. Prezydentem tego kongresu był dziekan Chichester, dr. Hook. Właściciele zamków, do których poważnie grono archeologów zawitało, podejmowali ich z nieudaną uprzejmością, ciesząc się iż ludzie tak kompetentni wydadzą zdanie o szczątkach starożytnych, anglo-saksońskiej architektury, rozrzuconych na ich terytorjum. Niemniejszą też korzyść odnieśli i uczeni, którzy nie teoretycznie, lecz praktycznie, nie z książki lecz z natury poznali tutejsze pamiątki swego kraju, który niemają ich ilość posiada. Jeżeli kto, to bezwzględnie Angliki, pilnie trzymający się tej zasady, że nietylko c u d z e a l e i s w o j e wiedzieć koniecznie należy. Namietność do wędrowek po obczyźnie, jest u nich prawie drugą naturą: myliby się jednak, kłoby mniemał, że o własnym kraju zapominają. Owszem żaden może naród nie zna tak dobrze swej przeszłości jak Angliki. Sąd ich nie ślizga się po wierzchu, jak sąsiadów z tamtej strony kanału, lecz jest gruntowny, wyrachowany, bez żadnych obliczeń na wzbudzenie ciekawości lub tylko na zadziwienie trafnością swego dowcipu.

ROZMAITOŚCI.

— Statystycy angielscy wyliczyli, że od r. 1847 do 1861 krynoliny były powodem śmierci 39,927 kobiet — wypadła więc po 8 ofiar na dzień w Anglii. Ofiary z ludzi u Druidów, stopy u zjatykłych ludów, jak również stopy, na których w wiekach średnich palono żywcem w Europie czarownic, zaledwie liczbę taką ofiar pochłonęły.

— Kardynał patriarchy Weneji, wydał rozkaz, mocą którego, pod karą grzechu śmiertelnego, z obawą kar kanonicznych, zabrania się bez pozwolenia kardynała, drukować, czytać, a nawet mieć u siebie dzieło Renana, pod tytułem: Z y w o t C h r y s t u s a!

— Pewien Anglik wynalazł farbę z węgla kamiennego. Farba składa się z proszku zielonego, do którego dodaje się trochę wilgoci i z tego robi się najpiękniejszy karmin. Kupcy angielscy nabyl ten sekret od wynalazcy i opłacili go milionami, ale Anglik oświadczył, że nie tego szukał, i dalej pracuje nad poszukiwaniami, dla otrzymania innych z tegoż węgla pierwiastków.

— W roku 1860 okazała się we Francji znaczna przewyżka w ludności w porównaniu ze śmiertelnością. Pomyślny ten wypadek przypisują ulepszeniu policji lekarskiej, która sumiennie i gorliwie spełnia swe obowiązki. Niemniej ważnym faktem jest to, iż przeciętna długość życia od roku 1806 do 1860, wynosiła dla pięci lat 30 1/2 wzrosła do 36, a dla pięci żeńskiej od 32 i miesięcy 7 do 38 1/2.

— Sławny astronom Hind skracca odległość słońca od ziemi o cztery miliony mil mniej a niżeli dotąd utrzymywano i oznacza takową odległość na 91,328,600 mil.

— Dnia 14 września odbył się w Gandawie kongres towarzystwa między-narodowego do rozwoju nauk społecznych. Na nim poddano pod rozbiór: „Czy postęp materialny zaszkodził rozwojowi myśli i uczucia w sztukach?“ — Pan Sauvageon udoskonalił nareszcie gra-

dochron. Na kamiennym słupie umieszczona belka, uzbrojona prętem żelaznym — oto cała tajemnica. Pomysł ten zastosowany był w departamencie Izery i udat się najzupełniej. Wynalazek ten uzupełnia odkrycie pana Hoolbrecka, który ma o jedną trzecią część powiększyć roczny zbiór zboża. Jest to nowy odkryty przez niego, łatwy i tani sposób sztucznego zapładniania zboża, drzew owocowych i t. d.

— W Paryżu wprowadzają nowy systemat transportowy, nazywać się mający p o c z t a p o s y l k o w a. Z początku urządzi się 80 biur odsyłających posyłki; kładzie podobne do omnibusów, będzie po drodze zabierać paczki przeznaczone do odesłania na odległą ulicę.

— Donoszą z Londynu do gazety „Dirtto“ że żona prezydenta Lincoln ma zamiar przyjechać do Europy z synem, który ma odbierać wychowanie w uniwersytecie w Heidelbergu. Mówią, że pani Lincoln odwiedzi kilka osób koronowanych przez cesarza Francuzów.

— W tych dniach w pobliżu mostu Solferino w Paryżu, młoda para małżeńska pokłóciła się i to tak głośno, że wielka liczba ludzi zebrała się około nich i przyłuchiwała się małżeńskie kłótni. Chodziło o kupienie jakiegoś przedmiotu toalety, na co skąpy mąż nie chciał przyzwolić. Z rozpaczy rzuciła się małżonka w rzekę. Szczęściem przechodzący sierżant policji wyciągnął z wody rozpaczliwą damę, której objętość krynoliny nie dozwoliła natychmiast utonąć. Mąż, który chciał rzucić się za nią w wodę, zadowolony z jej ocalenia, wsiadł z nią w dorożkę, aby uniknąć niedyskretnego tłumy. Ojciec w wielkiej zgodzie z żoną i pewnie jej nie odmówi żadnego kupna.

— Do sławnego malarza Ingres przychodziła codzien jakiś nędznie ubrana kobieta — ooz wierny, sądząc, że to zebrać, odprawiała ją z mizern. Lecz twórca S t r a t o n i k i, dowiedziawszy się o tem, kazał ją wpuścić. Nazajutrz ktoś niśmiało zapukał do drzwi i przed zdziwionym malarzem stanęła wychudła postać staruszki. Kobieta ta przypominała mu, że w roku 1806 Ingres malował jej portret, i że to ona jest ową sławną b e l l e Z é l i e, jak ją nazywano. „Jadłam — rzekła — na talerzach złotych z cyfra moją, — kiedym była piękna, młoda, kochana — dziś na glinianym talerzu moim częsty brak jada. Ze wszystkich bogactw, pozostał mi dziś tylko portret, któryś pan malował w owe szczęśliwe chwile, a który zamówił margrabia de... Kup pan ten portret, bo inaczej umrę z głodu. Wzruszony Ingres kupił u e x b e l l e Z é l i e portret jej, który słałgił niemało ciekawych widzów do galerji p. M. R., który kupił ten obraz za 15,000 franków. Stara Zélie umarła niedawno w domu zdrowia, otoczona wszelkimi wygodami — a portret jej nosi tytuł l a D a m e d e 1806.

— Czytamy w Courrier des Alpes: pewien młody człowiek, Raymond, utrzymujący dom zajezdny w Bozel, miał żonę, z którą żył najgorzej — co gorzej, upijał się często, a więc i interesy ich były w złym stanie. O prócz tego zajmował się przewożeniem rozmaitych towarów i posyłek. Wracal zwykle pijany, a od niejakiemu czasu odzywał się często z tém, że już po raz ostatni widzi się lub pije z przyjaciółmi. Pewnego razu przywiózł on dla jednego kupca dwie baryłki prochu. Postawił je u siebie. Przechodnie słyszeli jak się kłócił z żoną, a w kilka chwil okropny huk przestraszył mieszkańców Bozel. Dom był wysadzony w powietrze ze wszystkiem co w nim było. Żona jego, syn, służąca, dwaj robotnicy, padli ofiarą tej rozmyslonej zbrodni. Sprawca tej katastrofy ze spaloną twarzą przyniósł się do rozpaczliwego kroku, który mu zniechęcenie do życia poddyktowało. W sąsiednich domach od silnego wstrząśnienia nie pozostało ani jednej całej szczyby.

— W Lille pan Dumain, ulubiony aktor tego miasta, występował po raz ostatni w sztuce C a r t o u c h e. Trzeba było pojedynkować się; na nieszczęście szable nie były stępione i p. Dumain został raniony w dłoń. Kortyna zapadła i widowisko zostało przerwane. Rana jednak nie była niebezpieczną i p. Dumain mógł grać rolę swą dalej. Zagluszające oklaski powitały artystę — i wieniec, nagroda tyloletnich prac artysty, padł do nóg rozrzuconego p. D.

— P y l s t a l o w y. Doktor Wynter zwraca uwagę na krótkość życia robotników w Sheffield, ostrzegających narzędzia stalowe, jak nożycki, noże, brzytwy i t. p. Nadowszystko szkodliwy wpływ wywiera ostrzenie na sucho. Podajemy średnią długość życia robotników wyrabiających następujące narzędzia: robotnicy ostrzący widele żyją średnio 29 lat; brzytwy 31 lat; nożycki 32; rozmaite narzędzia 32; noże składane 34; noże stalowe 35; pilniki 35; pilki 38; kosi 38. Zauważano, że długoletność zwiększa się ściśle w miarę ilości wody używaney do kamienia, na którym się ostrzenie odbywa i w stosunku do liczby robotników dorosłych. Aby temu zapobiedz używano niektórych środków zaradczych. Wprowadzono użycie małych wachlarzy czyli wentylatorów centrifugalnych, ale szliflerze nie chcą o nich słuchać. To samo miało miejsce z maską z drutu namagnesowanego, która zapobiega przekłanianiu się pyłu stalowego do ust i nozdrzy. Zalecono również tym ludziom, aby zapuścili brody i wąsy. Niektórzy z nich noszą okulary, lecz te wcale nie ochraniają. Sami robotnicy przyznają, że 36 lat życia, jest u nich wiekiem podeszłym i pomimo to jednak u r z c z y w i e odrzucają wszelkie środki proponowane w celu zapobieżenia tak przedwczesnej śmierci.

i wprost jest półkultysty amfiteatr, w którym dostrzedz z można coś naksztalt wschodów, jedne nad drugimi wznoszących się. Lecz co najdziwniejsza, to wyobrażenie mieszkańców tej planety, z której aerolit niepojętym jakimś trafem wzgardziwszy prawem ciężenia spadł na ziemię. P. H. widocznie dostrzegł tu narysowane istoty podo bne do gasienic, o czterech i więcej nogach, i — dwóch głowach! Jak widzimy, powierzchniowość nie bardzo pojętna, jednak wnosząc z urozmaiconych ich sytuacji, muszą być bardzo żywe, mogą trzymać się na dwóch nogach, zwijać się, kręcić i t. d. Otoż te gasienice są prawdopodobnie ludźmi, owego niebieskiego ciała, którego odłamek spadł na ziemię, i który zdaje się stanowić część ozdoby jakiegoś domu arystokratycznego tych ludzi-gasienic.

— Pewien zrzuynowany kupiec zmuszony był kryć się od swoich wierzycieli. Wyjechał więc z Ivetot, gdzie mieszkał od dzieciństwa, i tułał się z dwóchletnim synkiem swym w różnych miastach. Nieszczęście chciało, że spotkał się razu pewnego z najzaciętszym ze swoich wierzycieli. Ten nie zważając na nędzę kupca, zaczął nalegać o zwrot należnych pieniędzy i pogroził więzieniem. „Jeżeli pan chcesz mię uwiezić, — rzekł biedak — cóż się stanie z synem moim“ i wskazał mu dziecię. — Zwierzchność nie opuszcza sierot — odparł wierzyciel. „A więc oddajęj pan tę sierotę, — rzekł dłużnik, oddając dziecię, a sam rzucił się do bliźniego stawu. Wierzyciel wzruszony tą sceną, rzucił się za nim do wody, wyrzekł się swych pieniędzy — i jeszcze zebrał składkę dla nieszczęśliwego ojca.

— W Dusseldorf umarła kobieta uchodząca za bardzo biedną, sądząc z nędznego skromnego życia które prowadziła. Po śmierci jej znalazcono pod poduszką 25,000 talarów, a w innych kątach pokoju 10,000 talarów. Ponieważ nie miała krewnych i nie naznaczyła suksessora, pieniądze należą według prawa do rządu.

— W Wiedniu zdarzył się okropny wypadek. Cztery osoby, dwie mężatki i dwie młode panny, rozmawiały poufale, oparły się plecami o balustradę okna na pierwszym piętrze. W tém łamie się galeryjka i wszystkie cztery wypadają za okno. Jedna mężatka wkrótce umarła, druga tak mocno zraniona, że wątpią o jej życiu. Jedna panna dostała jomieszkania zmysłów z powodu wstrząśnienia mózgu, druga najmłodsza lekko jest ranna.

— Cudzoziemcy dziwią się zawsze, że w Anglii małżeństwa nadzwyczaj szybko się zawierają. Najważniejszy akt w życiu nie jest skrepowany wielkimi formalnościami. Stąd też tyle potajemnych szubów, tyle wypadków romantycznych. Zagranicą nie wierzą w te nieprawdopodobne intryki, a jednak liczne przykłady nieraz już przekonały nas o prawdzi. Często karano 19 i 18 letnich młodzieńców za powtórne śluby. Niedawno w wiosce Darlington pewna czterastoletnia dziewczynka wyjechała z domu o godzinie, o której zwykła udawać się do fabryki. Lecz że język doniosły wkrótce matce, że jej córka wzięła dziś z rana ślub z 17 letnim młodzieńcem, i że obchodzą tę uroczystość za stołem jednego sąsiada. Matka biegnie tam i znajduje biesiadujących. W oka mgnieniu zrzuca szal i kapelusze i... na nowożeńców posypały się uderzenia tak silne, że pan młody na wieki pamiętać będzie tęcinę błogosławieństwo. W wiosce Darlington wypadek ten uważany jest za śmieszny strony i dla tego wzięty, czy podobne bezprawia dają się prędko wykorzystać.

— Czytamy w Courrier del Isere W wiosce S. Christophe było 28 domów mieszkalnych, 27 z nich stały się pastwą płomieni. Nie tylko domy, zabudowania, lecz wszystko co w nich było, ruchomości, zapasy zboża, żywność, bytło, narzędzia rolnicze, wszystko pochłonął ogień. Wioska położona była na dwóch przeciwnych brzegach strumyka wpadającego do rzeki Romanche. Wieczorem wybuchł ogień i w kilka chwil cała wioska stała się kupą gruzów. Pojeźdzenie o podłożenie ognia padło na niejakiemu Labarbe, człowieka mściwego i przewrotnego, który był postrachem całego kraju. A ponieważ w czasie pożaru człowiek ten uciekł, zostawiając dzieci w domu, jednogłośnie więc był o to obwiniony. Przypomniało wówczas, że kiedy z powodu popołonienia w wiosce kradzieży szukano u niego w domu rzeczy skradzionej, człowiek ten nieszczęśliwie przeklecił i pogroźek. Zaczęto go szukać. Przez kilka dni ukrywał się w górach, lecz głód i zmęczenie zmusiły go szukać przytułku w chatce nie daleko St. Christophe, gdzie go wkrótce przyaresztowano. Straty z pożaru dochodzą do 100,000 fr. Rodziny błądzą po górach bez przytułku. Lecz minister spraw wewnętrznych postąpił już im wsparcie.

Pp. Prenumeratorowie miejscy raczą przychodzić do kantoru po odebranie NN. Kurjera przez drzwi od ulicy Dworcowej, gdyż wejście od dziedzińca astronomicznego zamkniętem zostało. Wydawanie gazety zaczyna się od pół do dziesiątej z rana i trwa do godz. szóstej wieczornej.

OGŁOSZENIE.

Świeży kawior gęsty

W Magazynie A. OLESZKIEWICZA w domu Romera. 1-524
Przyjechali do g. Wialno 16 października 1863 r. GOSPIŃSKA EBROIA. Nowgorod. wite-pub. kamor-siojker dwora E. I. V. graż E. K. Chapski sę żonou, pom. Feliks Jędmaj sę dorożkoj Zimlino, mjr. posr. Romisz, podkoz. Witkowicz sę przyjezdnoj, Nik. Kerej, rad. osz. Butkowskij.
Przyjechali do m. Wina do 16 października 1863 r. HOTEL EUROPEJSKI. Nowgorod. w i-gubernia z żoną, oby. Feliks Jagmin z córka Emilia, sędzia pojedaw. Rumin, pułkown. Birikowicz ze służką, Mik. Korf, rad. dworu Butkowskij.

ОБЪЯВЛЕНИЯ. O G K O S Z E N I A.

Виленская палата государственных имуществ... объявляет, что в следствие постановления ее, состоявшегося 19 сентября 1863 года...

а) безучетная продажа. Название дачи и пространства. Количество материалов.

Table with columns: Название дачи, Пространство, Количество материалов, etc. Includes sections for ТРОКСКОГО УЗДА and МЕНЗЫРЖЕЦКАЯ.

в) учетная рубка. Название дачи, Пространство, Количество материалов.

Table with columns: Название дачи, Пространство, Количество материалов, etc. Includes sections for ОЛЬКЕНИКСКАЯ and МЕНЗЫРЖЕЦКАЯ.

Испр. долж. губернского лесничего Гайдобины 2-508. Дл.производитель. Абакумов 2-508.

Виленской губернии Свежский уездный судья объявляет, что в следствие постановления его суда, 30 сентября...

Уездный судья Намский. 2-515. Гродненское губернское правление объявляет, что на основании постановления его...

Гродненское губернское правление объявляет, что на основании постановления его, в 10 день июля 1863 года...

Виленская палата государственных имуществ, объявляет, что в следствие постановления одной из 19 września 1863 roku...

а) sprzedaż bez rachunku. Nazwisko Rniej, NN. Przestrzeń, Dzieci, Działa, gaju, Summa.

Table with columns: Nazwisko Rniej, NN, Przestrzeń, Dzieci, Działa, gaju, Summa. Includes sections for POWIAT TROCISKI and OLKIENICKI.

Table with columns: Nazwisko Rniej, NN, Przestrzeń, Dzieci, Działa, gaju, Summa. Includes section for MIEDZYRZECKA.

Table with columns: Nazwisko Rniej, NN, Przestrzeń, Dzieci, Działa, gaju, Summa. Includes section for OLKIENICKI.

Table with columns: Nazwisko Rniej, NN, Przestrzeń, Dzieci, Działa, gaju, Summa. Includes section for MIEDZYRZECKA.

Р. об. губернского лесничего Гайдобины 2-508. Секретарь Абакумов 2-508.

Виленской губернии Свежский уездный судья объявляет, что в следствие постановления его суда, 17 сентября 1863 года...

Московская сохранныя казна по положению своему объявляет, что в оной будет продаваться с аукциона...

Московская сохранныя казна по положению своему объявляет, что в оной будет продаваться с аукциона...

Имение это, будет продаваться со всею принадлежностью к нему землею...

Имение это, будет продаваться со всею принадлежностью к нему землею и всяким на оной строениями...

Виленской губернии, Ошмянский уездный судья объявляет, что 25-го числа ноября...

Заседающий Кричицкий. Секретарь Радович. 2-504. Виленский губернский Ошмянский суд...

В заседании Гродненского губернского тюремного комитета, на основании т. X части I книги IV разд. III (изд. 1857 года)...

На заседании гродзенского комитета о турмах, на mocy т. X cz. I ks. IV Dz. III (wyd. 1857 r.)...

На заседании гродзенского комитета о турмах, на mocy т. X cz. I ks. IV Dz. III (wyd. 1857 r.)...

В присутствии Киевской комиссарской комиссии назначены торги 9, а переторжка 13 числа декабря сего 1863 года на продажу...

Къ этимъ торгамъ вызываются желающие, равно могутъ быть посланы отъ нихъ и запечатанныя объявления съ назначеніемъ рѣшительныхъ цѣнъ.

Въ Киевской комиссиі комиссарскіей отбѣдле сѣ лicytacja 9, а претаргъ 13 grudnia 1863 roku, на sprzedaż dobrego gatunku starej miedzi...

Зъ сѣмъ рача прыбуць на тѣ лicytacje, рѣшительныя цѣны, а по затвержденіи таковогъ, набыта старшина повнла быць вывезена зъ магазювъ комиссиі въ ciągu одного мѣсяца...

2—507.

Минскій приказъ общественаго призрѣнія вызывають въ присутствіе своегъ желаніи принять на себя поставку съ 1 января 1864 по 1 января 1867 года...

Минскій урядъ опеки powszechnей звыва зъсудачыхъ вѣщамъ на сѣдъ старостеніе од 1 stycznia 1864 do 1 stycznia 1867 roku...

KSIEGARNIA pod firmą Józefa Zawadzkiego. Przymuje на тыхъ самыхъ warunkachъ якъ в року бѣжасюмъ, przedpłatę на писма...

4—116

Московская сохранныя казна сѣмъ объявляеть, что въ оной за неплатеже долга сохранныя казны по займамъ оставшаго лейб-гвардіи ротмистра Петра Ивановича Горича...

Имѣнія г. Горича будутъ продаваться со всею принадлежасю къ нимъ землею и всѣмъ на оной строеніемъ, для чего и назначается торгъ 13, а переторжка 17 числа декабря 1863 года.

За Экспедитора И. Голицына. 2—488

Въ Виленской Палатѣ Государственныхъ Имуществъ, на основаніи разрѣшенія Министерства, будутъ производиться въ присутствіи ея 22 ноября 1863 года торги и 25 ноября переторжка...

Table with 3 columns: Description of land parcels (e.g., 'Въ I Трокскомъ Лѣсничествѣ'), Area (Dobow), and Price (Цѣнность по таксу). Includes entries for Strawienickiej, Olitskiej, and Denapolskiej.

Продажа будетъ произведена на общихъ основаніяхъ, а продажа лѣсовъ изъ казенныхъ дачъ и кромѣ того на слѣдующихъ обязательныхъ для покупщиковъ условіяхъ.

1) Все означенныя дубы заклеймены и пронумерованы черною масляною краскою на затесахъ, сдѣланныхъ на деревьяхъ, почему желающие купить могутъ ихъ осмотрѣть заблаговременно.

2) Купившему на торгахъ дубы предоставляется право употребить ихъ на какое угодно дѣло и обдѣлать въ брусныя и клею на самыхъ мѣстахъ рубки, въ казенныхъ дачахъ, въ теченіи трехъ зимъ съяду съ 1 сентября по 1 марта...

3) Дубы будутъ проданы въ цѣльныхъ деревьяхъ и по вырубкѣ ихъ лѣсное вѣдство не будетъ свидѣтельствовать ни ихъ размѣровъ, ни заготовленныхъ изъ нихъ материаловъ, а только число заклейменныхъ и проданныхъ пней.

4) Дубы въ дачахъ Денепольской Ошмянскаго лѣсничества и Олитской и Нѣманской III Трокскаго лѣсничества а предлагаются къ продажѣ цѣлыми партиями, какъ показано выше...

5) Покупщикъ при той лѣсѣ долженъ представить въ залогъ 1/3 часть заторгованной суммы наличными деньгами и билетами кредитныхъ установленій, или другими кредитными бумагами, вообще принимаемыми въ залогъ по дѣламъ съ казеню.

6) Въ лѣсномъ отдѣлѣ палаты и въ канцеляріяхъ лѣсничества I и III Трокскихъ и Ошмянскомъ, можно видѣть во всякое время составленные дубамъ вѣдомости, подробную имъ оцѣнку, распредѣленіе дубовъ на партии и условия продажи.

7) Вмѣстѣ съ сѣмъ палата объявляеть объ одновременной съ дубами продажѣ изъ Мендзыржецкой дачи П Трокскаго лѣсничества также на облегченыхъ для покупателей условіяхъ перестройной сосны въ колѣсствѣ 1478 штукъ, кото оя можетъ быть употреблена для сплава дубъ и по рѣкѣ Нѣману, такъ какъ сплавъ лѣса въ Мендзыржецкой дачи производится по ма. цѣмъ рѣчкамъ, впадающимъ въ рѣку Нѣманъ.

Исп. дол. губернскаго лѣснаго Капитанъ Дьяковъ-Ивановъ А. Бакумовъ. 3—503

Moskiewska kassa zachowawcza niniejszemъ ogłasza, iż w onej za nieopłacenie długu do kassy przez lejb-gwardji rotmistrza Piotra syna Jana Gorycza będą się sprzedawać przez licytację dobra jego Gorycza Lesochino i Barzeczow, zastawione w tejże kassie za pożyczki 1826 r. 13 września za sumę 35,424 r. 85 k.

Dobra te będą sprzedane ze wszystkimi należącymi do nich gruntami i wszelkimi budynkami; licytacja назначася на 13, а претаргъ 17 grudnia 1863 roku.

За Экспедитора Голицына. 488—2

W wileńskiej izbie dóbr rządowych, na mocy rozwiązania ministerstwa odbędzie się w sali posiedzeń tejże izby licytacja 22 listopada 1863 roku а претаргъ 25 t. m. на sprzedaż starychъ дѣбъ, роснающихъ вь scarbowychъ клеяхъ и на прилегающихъ къ нимъ крестьянскихъ угодьяхъ въ слѣдующихъ лѣсничествахъ губернии вилеискіей:

Table with 3 columns: Location (e.g., 'W I Trockiem Leśnictwie'), Area (Dobow), and Price (Cena podług taksu). Includes entries for Strawienickiej, Olitskiej, and Denapolskiej.

Спрѣдасъ отбѣдле сѣ на ообщей zasadzie о спрѣдасъ ласовъ зъ scarbowychъ клеѣй і прѣцъ tego на настѣпныхъ улѣzonych dla kupujących warunkachъ:

1) Wszystkie rzeczone dęby są odstępowane i numerowane czarnym kolorem na zaciosach drzewa, przeto życzący obejrzeć takowe mogą to uczynić z wazwasu. Straży wydano rozkaz pokazywać te dęby wszystkim życzącym.

2) Kupujący te dęby może ich używać на jakie zechce potrzeby, obrabiaя je на klepli lub brusy на мѣісцу зрабаня, в scarbowychъ клеяхъ в ciągu trzech zim зъ рѣду од 1 września до 1 marca, а на влоіскаіскихъ угодьяхъ, в ciągu trzech lat в каждой porze roku, aby tylko nieczynić szkody wlościanom; в razie przeciwnymъ kupujący las powinien wynagrodzić wlościan podług dobrowolnej зъ нимъ umowy.

3) Dęby będą sprzedane całымъ drzewem, і по зрабаніи такowychъ, władza leśna niebędzie kontrolować ani ich rozmiarów ani wyrobionych зъ nich materiału, а только liczbę odstępowanych і sprzedanychъ dęb.

4) Dęby в клеяхъ Denapolskiej oszmiąnskiego leśnictwa, Olitskiej і Niemonajckiej III trockiego leśnictwa idą на sprzedaż całыми partijami, jakъ wyżej wskazano, а в pozostałychъ клеяхъ, дѣбы mogą być sprzedane małymi częściami podług uroczysk; o czemъ będzie ogłoszono на licytacji.

5) Kupujący, przy licytacji powinien złożyć ewikcję зъ 1/3 części залicyтованой суммы в gotowości, і билетамъ instytucji kredytowych lub innymi papierami kredytowymi, które przyjmują się за ewikcję в interesachъ зъ skarbem.

6) W leśnymъ wydziale izby і в biurachъ leśnictwъ I і III, trockiego і oszmiąnskiego, można widzieć в każdymъ czasie wykazy dębów, szczegółowychъ і szacunek, rozgatkowanie dębów на partie і warunki sprzedaży.

7) Jednocześnie izba oznajmuje, że zarazemъ sprzedawać się będzie міжзърѣцкѣй клеѣй II trockiego leśnictwa также на warunkachъ ulężonychъ dla kupujących przestającъ sosa w ilości 1478 sztuk, która może być użyta dla spławienia dębów Niemnem, ponieważ spławianie lasu зъ клеѣй міжзърѣцкѣй odbywa się małymi rzeczkami wpadającymi do Niemna.

8) Licytacja odbywać się będzie nietylko ustnie, але też і przezъ опечатowane deklaracje, przysyłane на terminъ wskazany для licytacji, на mocy ogólnychъ praw dla licytacji.

P. ob. gubernjalnego leśniczego Kapitanъ Galdobin. Sekretarzъ A. Bakumow. 3—503.

МОСКОВСКИЙ МАГАЗИНЪ ЧАЕВЪ АЛЕКСАНДРА КИРИЛОВА, существующъ съ 1851 года на Петровкѣ въ домѣ Титовой въ Москвѣ. ПРЕЙСЪ-КУРАНТЬ ФУЦАНСКИМЪ ЧАЕМЪ на 1863 г., нѣмѣннымъ собственнымъ комиссіонеромъ на Кяхтѣ и купленнымъ въ Нижегородской ярмаркѣ съ большимъ пониженіемъ цѣнъ противъ іюля мѣсяца.

Table with 3 columns: Tea variety (e.g., 'КРАСНЫЕ ЧАИ'), Price (Руб. коп.), and Quantity (Цѣна). Includes entries for 'Мыоталь Хумы съ цвѣтк.', 'Жемчужно-Златовидный ароматный чай', and 'ЛАНСИНЪ БѢЛЫЕ БУКЕТЫ'.

Тако какъ Западный и Югозападный край и вообще все пограничныя губерніи снабжаются чаемъ идущимъ моремъ, вслѣдствіе чего, неосмотрі на то уже, что вывозится изъ Фуцанскихъ фузъ Китая, который одѣмъ отличася лучшимъ произрастеніемъ ароматическихъ чаевъ, теряють свое достоинство отъ морскаго пути; затѣмъ совершенное отсутствіе чайныхъ торговцевъ изъ пограничныхъ губерній на Нижегородской ярмаркѣ для покупки чаевъ собственно вымѣненныхъ въ Кяхтѣ лишаетъ любителей скороспѣхъ сортовъ Фуцанскаго чаю, каковой недостатокъ желая пополнить предлагаю тос. иногороднымъ высилку чаевъ на слѣдующихъ условіяхъ:

Условія для выписывающихъ чай, гарантія (обезпеченіе). Какъ развѣшенный въ фунты, такъ и баночный чай высланный иногороднымъ покупателемъ черезъ почту и подрядчиковъ, если небудетъ соответствовать ихъ вкусу, благоволить выслать обратно на мой счетъ, и я себя вмѣню въ обязанность замѣнить оный другимъ на свой счетъ, или же возвратитъ деньги.

Пересылку черезъ почту и все расходи принимаю на свой счетъ и сверхъ сего дѣлаю уступку выписывающимъ на 25 р. 5% и выписку на 100 р. 10% серебр. и высилкою для обезпеченія чаю шелковую чайницу безденежно.

Чай отправляется съ первою почтою въ прочныхъ ящикахъ: завернутый въ свинецъ и заплобированный; каждое требованіе должно быть немента 10 руб.

Письма и деньги прошу адресовать въ Москву Александру Никинорову Кириллову на Петровкѣ въ домѣ Титовой.

Table with 3 columns: Tea variety (e.g., 'CZERWONE BAI'), Price (CENA. Rub. kop.), and Quantity (CENA. Rub. kop.). Includes entries for 'Myno-tań chumy зъ kwiatem', 'Nanzyń chumy Пеко najl.', and 'LANSINY BIAŁE BUKIETOWE'.

Ponieważ takъ zachodnie, jako też południowo-zachodnie kraje otrzymują herbatę морземъ і niezważая прѣто, że takowa спрѣдасъ сѣ już nie зъ фуцанскихъ plantacji Chin, które wyłącznie tylko oznaczają сѣ najlepsze ароматическаго herbatę, tracі przezъ podrózъ морземъ swą wartość.

1) Herbatę такъ розвазана на фунты, jako też і в банкахъ, wysyłaną pp. kupującym на провинціі прѣцъ почтѣ lub комиссіантовъ, jeśli takowa не odpowie ихъ smakowi— raczą odsyłać kosztemъ moimъ на powrótъ—обовязуюсь сѣ przy тѣмъ, або odmienić на lepszą herbatę (moimъ kosztemъ), або też odesłać pieniądze.

Прѣсылкѣ почтѣ і wszelkie wydatki biorę на мой счетъ і прѣцъ tego даю rabatъ—wypisującymъ за 25 r. в. 5%, а wypisującymъ за 100 r. 10% од рубля, orazъ bezpłatnie wysyłamъ Jedwabną herbatnicę для przechowania herbaty.

Herbatę wysyłamъ зъ pierwszą почтѣ, в трвалыхъ pakachъ, obwinętą оłowiemъ і zaplobowaną. Każde потребованіе powinno być najmniejsъ на 10 руб.

Listy і pieniądze прошу адресовать до Москвы на імя Александра сына Nikanora Kirilowa на Piotrowce в domu Titowej.

Wiadomość dla pp. Zdunów і Fabrykantów Kafil. W Fabryce wyrobówъ chemicznychъ pod firmą HIRSCHMANN KIEWSKI et SCHOLTZE в Warszawie на Solcu pod N. 2920 b. dostać można в każdymъ czasie gotowej Polewy do Kafil. Polewy N. I бiałejъ zupełnie, miękko mielonej do takъ zwanychъ Piecówъ Porcelanowychъ Rs. 18. Polewy N. II бiałejъ, do zwyczajnychъ piecówъ pokojowychъ 15. Polewy N. III średnio-białejъ do piecówъ kuchennychъ 12. Polewy N. IV zwyczajnejъ polewy garnarskiej do naczynъ kuchennychъ в rozmaitychъ kolorachъ, stosownie do zamówienia 7. Polewy N. V Głejtyъ zupełnie miękko mielonej do polewania kafilъ ordynaryjnychъ 7 1/2. Nadmieniasя прѣтѣмъ, że polewa ta jest зъ najlepszychъ czystychъ materiałów topioną і за pomocą maszyny parowejъ zupełnie miękko sproszkowaną і такъ dalece oczyszczoną, że fabrykanecъ potrzebujeъ tylko polewę тѣ rozrobić wodą, і wprostъ bezъ żadnychъ przygotowańъ dalszychъ, nią kafilę polać. 3—511

Przy niniejszemъ Numerzeъ dołącza się cennikъ herbaty kupca Koroszczenko. W Drukarni A. H. Kirilowa.